

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Analýza bankovních poplatků v České republice
Analysis of the Bank Charges in the Czech Republic

Student: Renáta Mlýnková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.

Ostrava 2011

Obsah

1	ÚVOD	7
2	HISTORIE BANKOVNICTVÍ.....	9
2.1	Vznik peněz.....	9
2.2	Středověk.....	10
2.2.1	Lichva a úvěr	10
2.2.2	Bankovní domy v ČR	11
2.2.3	Vznik prvních evropských cedulových bank	11
2.2.4	Počátky spořitelny pojišťoven	12
2.2.5	Počátky obchodního bankovníctví	13
2.3	20. století.....	14
2.3.1	Světová hospodářská krize	15
2.3.2	Vývoj bankovního sektoru a obchodu do roku 1993	15
2.3.3	Měnový vývoj v České republice	18
2.3.4	Měnová krize	20
2.4	21. století.....	21
2.5	Shrnutí.....	23
3	DRUHY A POPIS BANKOVNÍCH POPLATKŮ	24
3.1	Běžný účet	24
3.1.1	Poplatek za vedení účtu	25
3.1.2	Poplatek za výpis z účtu	25
3.1.3	Poplatek za změnu programu (účtu).....	26
3.1.4	Poplatek za změnu údajů.....	26
3.2	Poplatky za bezhotovostní platební styk	26
3.2.1	Příkaz k úhradě	27
3.2.2	Příkaz k inkasu	27
3.2.3	Hromadné příkazy	27
3.2.4	Poplatek za příchozí platbu	28
3.2.5	Poplatek za odchozí platbu.....	28
3.2.6	Poplatek za zahraniční platbu	28
3.3	Poplatky za použití platební karty.....	29
3.3.1	Poplatek za vydání platební karty	29
3.3.2	Poplatek za vedení platební karty.....	30

3.3.3	Blokace karty.....	30
3.3.4	Poplatek za výběr hotovosti z bankomatu.....	30
3.3.5	Cash Back.....	31
3.3.6	Cash Advance.....	31
3.4	Poplatky za hotovostní platební styk.....	32
3.4.1	Poplatek za vklad v hotovosti.....	32
3.4.2	Poplatek za výběr hotovosti z běžného účtu	32
3.4.3	Poplatek za neuskutečnění nahlášeného výběru hotovosti.....	33
3.4.4	Poplatky za hotovostní operace v cizí měně	33
3.4.5	Poplatek za vklad mincí	33
3.5	Poplatky za elektronické bankovníctví	33
3.5.1	Poplatek za zřízení služby	34
3.5.2	Poplatky za vedení elektronického bankovníctví.....	35
3.5.3	Poplatek za zrušení služby	35
3.6	Shrnutí.....	36
4	ANALÝZA BANKOVNÍCH POPLATKŮ	38
4.1	Problematika bankovních poplatků v podmínkách ČR.....	39
4.2	Vývoj zisku z finanční činnosti v letech 2006 - 2009	42
4.3	Vývoj poplatkových výnosů „velkých bank“ v letech 2006-2009	46
4.3.1	Česká spořitelna	46
4.3.2	Komerční banka	48
4.3.3	Československá obchodní banka.....	49
4.3.4	UniCredit Bank Czech Republic a. s.....	50
4.3.5	Komparace poplatkových výnosů vybraných bank.....	52
4.4	Přehlednost poplatkových sazebníků	55
4.5	Finanční krize a její vliv na bankovní odvětví.....	56
4.6	Shrnutí.....	58
5	ZÁVĚR.....	60
	SEZNAM LITERATURY.....	62
	SEZNAM ZKRATEK	
	SEZNAM TABULEK	
	SEZNAM GRAFŮ	
	SEZNAM PŘÍLOH	

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Mokřých Lazcích, dne 5. 5. 2011

Renáta Mlýnková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Zuzaně Kučerové, Ph.D. za její čas a cenné připomínky, při vypracování této bakalářské práce.

1 Úvod

Bankovní služby jsou součástí života téměř každého člověka v naší společnosti. Osobní nebo podnikatelský účet je v dnešní době téměř nutností. S těmito účty jsou spojeny bankovní poplatky, které patří mezi významné příjmy bank. Bankovní poplatky jsou v poslední době častým tématem k diskuzi, zejména jejich výše a opodstatnění. Česká republika totiž patří mezi země s nevyššími bankovními poplatky.

Problémem v této oblasti jsou také nepřehledné sazebníky bank. Každá banka publikuje sazebníky podle svého grafického stylu, liší se také použité názvosloví. Sazebníky navíc obsahují velké množství výjimek a upřesňujících informací pod čarou. Vyznat se v sazebnících bank je zkrátka pro běžné klienty velmi komplikované.

Cílem bakalářské práce je analyzovat bankovní poplatky v České republice a zjistit, zda současná finanční krize tyto poplatky ovlivnila.

Vzhledem k množství bankovních poplatků, které banky vybírají, jsou v této práci popsány pouze poplatky spojené s běžným účtem pro občany. Bakalářská práce se zaměřuje na následující banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a Unicredit Bank. Je zde použita metoda deskripce a komparace, a to v kapitole 4. Komparovány jsou poplatkové výnosy celého bankovního sektoru a také poplatkové výnosy vybraných bank.

První část práce je zaměřena na historii bankovníctví. Je připomenut vznik a vývoj peněz, které umožnily vznik bankovníctví. Přibližuje vznik bankovních domů na území České republiky, vznik prvních evropských cedulových bank a také počátky spořitelen a pojišťoven a obchodního bankovníctví. Zmíněna je také současná finanční krize, která ovlivnila vývoj bankovníctví nejen v České republice, ale také v mnoha dalších státech celého světa.

Další část práce obsahuje stručnou základní charakteristiku nejpoužívanějších bankovních poplatků, které se týkají běžného účtu pro občany. Tato kapitola je členěna do dalších čtyř podkapitol zaměřené na poplatky spojené s vedením běžného účtu, poplatky za bezhotovostní platební styk, poplatky za použití platební karty a poplatky za hotovostní platební styk.

Poslední část se věnuje problematice bankovních poplatků v podmínkách České republiky. Je zde zmíněn problém přehlednosti sazebníků a je provedeno srovnání zisků z finanční činnosti bankovního sektoru, zejména výnosů z poplatků a provizí v letech 2006 – 2009. Dále je rozebrán vývoj poplatkových výnosů „velké čtyřky“ za období 2006 – 2009 a je provedeno srovnání těchto výnosů. Je zde také nastíněn vliv současné finanční krize na poplatkové výnosy. Poslední kapitola je závěr, obsahující shrnutí práce.

2 Historie bankovníctví

Dříve, než se začnu zabývat bankovníctvím, jako samostatnou a významnou ekonomickou činností, je nezbytné se zabývat penězi a připomenout jejich vznik a vývoj, neboť právě vývoj peněz umožnil vznik bankovníctví. Zároveň vznik a rozvoj bankovních institucí výrazně ovlivnil další vývoj forem peněz a jejich oběhu.

Tato kapitola byla zpracována především na základě knihy Dějiny bankovníctví v českých zemích, kterou napsal František Vencovský a kolektiv.

2.1 Vznik peněz

Vznik peněz byl výsledkem přirozeného vývoje výroby. S postupně vznikající dělbou práce se objevila i potřeba směny různého zboží. Nejjednodušší byla výměna věcí stejné hodnoty, označována jako barterový obchod. Nalézat párovou shodu při směně se stává postupně velmi obtížné a neefektivní, protože člověk musel najít někoho, kdo danou věc nabízel a zároveň byl ochoten akceptovat nabízenou protihodnotu. Řešením problémů při směně se stávají tzv. komoditní (zbožové) peníze, tj. zboží, které bylo všeobecně přijímané a mohlo tak zprostředkovávat oběh všech ostatních druhů zboží a služeb, jako např. dobytek, plátno, zlato, stříbro. S dalším rozvojem směny, která souvisela s rozvíjejícím se „zahraničním obchodem“, se prohlubovala potřeba vyčlenění všeobecně uznávaného statku, který bude dlouhodobě uchovávat hodnotu a bude mít i vysokou hodnotu v jednotce množství. Tyto požadavky splnily drahé kovy (zlato a stříbro), z nichž byly raženy mince. Ražba mincí ještě více usnadnila obchodování. Rozvoj ražby mincí je spojen i se zárodky bankovníctví. Všichni, kdo používali při směně mince, měli potřebu si ověřit hodnotu mince, případně ryzost drahého kovu, a proto vznikli první „specialisté na peníze – směnárníci“ z profese zlatníků. Mince z drahých kovů jsou označovány jako plnohodnotné peníze – jejich kupní síla odpovídala váhovému množství kovu v nich obsaženému a nákladům na jejich ražbu.

S vývojem společnosti vzniká tlak k nahrazení kovových peněz, které přestávají uspokojovat požadavky obchodu, novým druhem platidla. Oběh zlatých a stříbrných peněz byl posléze zcela nahrazen penězi nekrytými drahými kovy tj. bankovkami. Bankovky mají papírovou formu a záhy se staly samostatnou formou platidla.

2.2 Středověk

Obchody podobné bankovním začínají používáním peněz ve středověku. Zajišťovaly platnost středověké mince, pouze na území, kde byly raženy. Docházelo k propůjčování mincovního regálu (výlučných práv) duchovním i měšťanům. Důsledkem velkého množství nedokonalých mincovních ražeb byly takřka nepřetržité odchylky váhy a ryzosti, což později vedlo k záměrným devalvacím. Setkáváme se zde s prvními penězoměnci. Držitelem mincovního regálu byl panovník, který mohl uskutečnit teritorializaci měny a využíváním tzv. systému obnovování mince získával jeden ze základních zdrojů příjmů.¹

Denáry² jsou nejstarší kovové peníze v Čechách, které pocházejí z první poloviny 10. století. Tyto první mince u nás vznikly pravděpodobně z ekonomických příčin. Měly sloužit k usnadnění směnných styků a také jako důležitý zdroj příjmů českého panovníka. Později získávala mince další důležité funkce – nabývala povahy oběživa. Okolo roku 1222 byly zavedeny první české jednostranné mince, tzv. brakteáty³. Zavedením brakteátů se Přemysl Otakar I. pokusil získat českým mincím důvěru, která byla posledními ražbami denárů narušena. Další mincí se u nás stal groš, který byl zaveden jako jednotná měna a přispěla k centralizaci českého mincovnictví.

2.2.1 Lichva a úvěr

Lichva a úvěr jsou známy od středověku. Je zde odmítavý postoj vůči úrokům, které z těchto operací plynuly. Základním požadavkem bylo, aby věřitel v úvěrových vztazích nepožadoval více, než kolik úvěrem poskytl. Jakékoliv zvýšení obnosu, které bylo předmětem úvěru, bylo jednoznačně považováno za lichvu. Lichva byla stíhána jako překročení soudobých právních norem, ale i jako morálně a eticky závadné jednání. Převládající formou obchodů v Čechách byly renty, které podle středověkých právních norem ovšem nebyly úvěrovou operací (půjčovatel si totiž podržoval své vlastnické právo na kapitál a tím také právo na výplatu peněz). Prodej rent ve vrcholném a pozdním středověku je ovšem nutné chápat jako způsob investování peněz. Byla to v podstatě úvěrová operace, která měla plné oprávnění, a nevztahoval se na ni kanonický zákaz braní úroků. Existoval však zásadní rozdíl

¹ VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. ISBN 80-7265-030-0, s. 14.

² Z latinského denarius – což znamená obsahující deset dílčích jednotek.

³ Charakteristickým rysem brakteátů byla jejich mimořádná velikost a vysoká jakost při kusové váze kolem jednoho gramu.

mezi rentou a zúročenou půjčkou. Půjčka byla spojena s možností její výplaty, což u rent původně nebylo možné. Šlo o vůbec nejrozšířenější peněžní transakci, s níž se setkáváme v českých městech pozdního středověku.

2.2.2 Bankovní domy v ČR

Reálné peníze, ať už ve formě drahých kovů, nebo bankovek, vždy znamenaly a znamenají pro jejich držitele formu bohatství. Jejich vlastnictví nebo držba většího množství vyžaduje opatření proti odcizení (trezory). To bylo kdysi zcela nezbytné u zlatníků, klenotníků a obchodníků se zlatem. Ve středověku zlatníci nabízeli lidem novou službu – úschovu peněz (tehdy ve formě zlatých mincí) ve svých vlastních trezorech. Tito zlatníci pak vystavili na uložení mincí potvrzení. Stvrzenku bylo možno kdykoli použít k vybrání uložených hodnot, ale i k zaplacení zboží jinému obchodníkovi. Úschova peněz u konkrétní osoby znamenala vlastně vznik úvěrového vztahu. Někteří zlatníci se pak začali věnovat výhradně této činnosti, tj. úschově peněz a jejich převody mezi jinými osobami, tak postupně vznikly operace na peněžním trhu a první banky.

V českých zemích získaly přední místo mezi bankéřskými domy zejména velké zahraniční firmy. Mezi nejvýznamnější patří bankéřský dům Fuggerů sídlící v Německu. Většina domácích obchodních firem, které se zaměřovaly na směnářenské a úvěrové obchody, sídlila zpravidla v Praze. Zde bylo centrum i zlatnického řemesla, jehož představitelé měli k bankovníctví blízko.

2.2.3 Vznik prvních evropských cedulových bank

Evropské země měly rozsáhlé dluhy, na které se nedostávaly prostředky, a výše těchto dluhů se obvykle násobila i o úroky neplacené po dlouhá desetiletí. Za takové situace dospěl dříve nebo později každý z těchto států k vypsání státních obligací, které byly prvním krokem k zavedení papírových peněz. Vydáváním těchto cenných papírů a kontrolou jejich oběhu byla zpravidla pověřena bankovní instituce veřejného či polosoukromého rázu, od níž vede přímá cesta k dnešním cedulovým bankám. Stát se snažil spojit nové formy umořování státního dluhu se zvýšenou podnikatelskou aktivitou ve svých koloniích.⁴

⁴ VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0, s. 46.

První zavedení papírových peněz v Evropě proběhlo v Anglii. Zde byla od roku 1694 oprávněna vydávat bankovky Anglická banka Bank of England.

2.2.4 Počátky spořitelny pojišťoven

Zřizování spořitelny bylo z počátku po celé Evropě vyvoláváno snahou pomoci sociálně nejslabším vrstvám obyvatelstva. Ústavy, v nichž by si méně majetní lidé mohli ukládat svou v daném okamžiku nadbytečnou, byť třeba nepatrnou hotovost, měly přispět k lepšímu hospodaření těchto vrstev s penězi a být jejich pojistkou na horší časy. V konečném důsledku tak měly spořitelny ulevit institucím, které se staraly o nemajetné občany, tedy obcím, respektive státu. První návrhy na zřízení spořitelního ústavu vznikly ve Francii a druhým centrem spořitelnictví v Evropě byla Británie.

V Čechách se myšlenka spořitelnictví objevila na počátku 19. století a roku 1825 u nás zahájila činnost první spořitelna – Česká spořitelna. Vůdčí myšlenkou naší první spořitelny byla snaha pomoci drobným lidovým vrstvám, stejně jako u ostatních spořitelny vznikajících v této době v cizině. Možnost ukládat skromné peněžní částky v ústavu měla mezi obyvatelstvem podpořit smysl pro spořivost a pracovitost. Uložené částky, rozmnožené o nepříliš vysoké úroky, měly být pojistkou v nezaměstnanosti, nemoci či stáří. Vedením spořitelny byl pověřen tzv. velký výbor, který se každoročně scházel ve výroční den založení spořitelny. Česká spořitelna zůstala na dlouhou dobu jediným samostatným ústavem svého druhu v naší zemi.

Důležitou, ale často opomíjenou součástí peněžní soustavy je pojišťovnictví. Přitom právě pojišťovny patřily mezi první peněžní ústavy moderního typu, které vznikly na našem území. Téměř všechny první pojišťovny v našich zemích se zabývaly pojišťováním majetku (hlavně domů) na škody způsobené požárem. Různé formy životního pojištění byly nabízeny především tzv. vdovskými a sirotčími penzijními ústavu. První pojišťovna u nás vznikla v Praze ve 20. letech 19. století a nesla název První česká vzájemná pojišťovna. Na vytvoření pojišťovny, která by se zabývala požárním pojištěním, měla zájem především šlechta a také někteří církevní představitelé. Zabezpečovali tak svůj nemovitý majetek a rovněž majetek svých poddaných proti požáru.

2.2.5 Počátky obchodního bankovníctví

V rámci Rakouska došlo v oblasti akciového bankovníctví k důležitým změnám. V polovině 50. let 19. století byly položeny základy moderního bankovníctví v našich zemích. V roce 1853 vznikla ve Vídni nová banka – Niederoeserreichische Escompte-Gesellschaft (Dolnorakouská eskontní společnost), jejíž hlavním cílem mělo být eskontování směnek a poskytování krátkodobých obchodních úvěrů. O dva roky později byl založen Oesterreichische Creditanstalt für Handel und Gewerbe (Rakouský úvěrní ústav pro obchod a živnosti). Koncem 50. let začal Creditanstalt rozšiřovat své obchodní aktivity a založil filiálky v některých významných centrech – roku 1857 vznikly jeho pobočky v Praze a později v Brně. K dalšímu nárůstu bankovních ústavů došlo v 60. letech a nerozšiřoval se jen počet vídeňských podniků, ale vznikaly poprvé i samostatné ústavy mimo Vídeň. Charakter a zaměření nově vzniklých bankovních institucí byly určovány dvěma směry:

- eskontně depozitním – konzervativně zaměřený směr, který se zabýval spíše eskontními a depozitními obchody,
- zakladatelsko-podnikatelským – nevyhýbal se aktivnějšímu zasahování do ekonomiky.

Konzervativnější, eskontně depozitní směr byl vzorem spíše pro bankovní ústavy zakládané tehdy v provinčních centrech monarchie. Vzniklo tak několik převážně eskontních bank, z nichž nejvýznamnější v českých zemích byly Česká eskontní banka a Moravská eskontní banka, Hypoteční banka království Českého.

Všechny tyto banky i soukromé bankovní domy se v této době při svých obchodech soustředily především na tři oblasti finanční činnosti:

- úvěrové operace spojené se zajišťováním státních financí,
- účast ve velkých společnostech zaměřených na výstavbu železnic,
- hypoteční činnost.

Právě pro rozšíření existujících možností hypotečního úvěru byla v roce 1864 v Praze zřízena Hypoteční banka království Českého. Byl to první zemský peněžní ústav tohoto typu v celém habsburském státě. Hypoteční banka měla zlepšit existující úvěrové možnosti, především poskytování úvěrů velkým zemědělským podnikatelům.

V 70. letech 19. století došlo k dalšímu, tentokrát mnohem mohutnějšímu nárůstu pražských bankovních ústavů. Mimo jiné zahájila svoji činnost Česká národní banka roku 1872. Tento nárůst na pražském peněžním trhu byl ukončen otřesem pražské burzy pro cenné papíry. Došlo při něm k poklesu akcií bank i průmyslových podniků. Vývoj pražské burzy tak byl určitým varováním před velkým peněžním krachem, k němuž došlo později dne 9. května 1873⁵ na burze vídeňské. Propukla hluboká peněžní a posléze i hospodářská krize, která v našich zemích do té doby neměla obdoby.

2.3 20. století

V prvních letech 20. století se české bankovníctví vyvíjelo relativně úspěšně. Přestože se některé banky dostaly do potíží, stabilita bankovního systému nebyla ohrožena. Stejně tak tomu bylo v období první světové války. Další formování bankovního sektoru v českých zemích bylo ovlivněno vznikem Československé republiky v roce 1918.⁶ V těchto letech probíhalo budování nové československé ekonomiky a poválečná obnova. Základní předpoklady pro hospodářské osamostatnění Československa vytvořila dvě opatření.⁷

- celní odluka československého území od ostatních částí bývalé monarchie a Československá republika byla prohlášena samostatným celním územím,
- byla uzákoněna měnová reforma, která provedla měnovou odluku, zavedla vlastní československou měnu a pokusila se zabrzdit prudkou poválečnou inflaci.

Zásadní změnu pro bankovní sektor přineslo zřízení centrální banky – Národní banky Československé (dále jen NBČS). Národní banka začala působit od 1. dubna 1926 a jejím prvním guvernérem byl Vilém Pospíšil. Zákonem byly stanoveny hlavní úkoly NBČS: výhradní právo vydávat bankovky a udržovat směnný kurs k cizím měnám.

Od roku 1925 až do vzniku velké hospodářské krize se podařilo udržovat korunu jako dokonale stabilní, a to jak z hlediska devizového kursu, tak i z hlediska vnitřní cenové hladiny. Do rovnováhy se dostalo i hospodaření státního rozpočtu. Ekonomika vstoupila do období prosperity.

⁵ Tento den je označován jako „černý pátek“.

⁶ POLOUČEK, S. České bankovníctví na přelomu tisíciletí. 1. vyd. Ostrava: Ethic, 1999. ISBN 80-238-3982-9, s. 67.

⁷ O tyto opatření se zasloužil první československý ministr financí Alois Rašín. V této funkci působil v letech 1918-1923, poté znovu v letech 1922-1923, s. 212.

2.3.1 Světová hospodářská krize

Období hospodářské prosperity, finanční rovnováhy a měnové stability však netrvalo dlouho. Světová hospodářská krize v letech 1929-1934 zasáhla i Československo. Průběh krize v Československu byl v podstatě stejný, jako v ostatních zemích, jejichž měny byly vázány na zlato, neboť vývoj šel nezadržitelně k dramatickému pádu zlatých měn. Došlo k poklesu průmyslové výroby, k poklesu exportu a k prudkému nárůstu nezaměstnanosti. Cesty řešení v měnové politice mohly být tyto:

- připustit postupné vyrovnávání všech hospodářských čísel (cen, mezd, nákladů, daní, úroků, atd.) na úroveň vyšší kupní síly koruny (stanovisko guvernéra Pospíšila),
- nebo devalvovat korunu snížením jejího zlatého obsahu (představitel tohoto směru byl Karel Engliš).⁸

V únoru 1934 podal guvernér NBČS Vilém Pospíšil demisi a poté byl na návrh vlády přijat zákon, podle něhož byl zlatý obsah koruny snížen. Prezident T. G. Masaryk jmenoval guvernérem Národní banky Karla Engliše, který v této funkci zůstal až do roku 1939.

Hospodářství se dostávalo znovu do konjunktury. Avšak země zlatého bloku vedené Francií, otálely se svými devalvacemi až do roku 1936, což způsobilo, že na tyto devalvační kroky reagovalo i Československo, které se přizpůsobilo druhou devalvací koruny – tentokrát proti vůli Engliše, ten vyjádřil svůj nesouhlas podáním demise na funkci guvernéra (vláda ji však nepřijala). Zlatý obsah koruny byl tedy znovu snížen. V následujících letech se vnitřní cenová hladina i kurs koruny opět stabilizovaly a státní rozpočet se dostával z krizových deficitů.

2.3.2 Vývoj bankovního sektoru a obchodu do roku 1993

V období okupace se počet bank podstatným způsobem snížil. V Československu, ve srovnání se západní Evropou, byl větší rozsah přímých kapitálových účastí bank v průmyslu, proto německé banky usilovaly o ovládnutí českých bank nejen jako peněžních ústavů, ale především jako koncernových centrál. Zatímco v meziválečném období představovaly jakési centrum veškerého československého hospodářství, v letech okupace se staly kořistí německých velkobank. Jedinou českou bankou, která uhájila svou relativní

⁸ VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0, s. 222.

samostatnost a nestala se běžnou filiálkou některé z berlínských velkobank byla Živnostenská banka.

V oblasti obchodu a měnové politiky bylo české hospodářství vykořisťováno cenovým diktátem, který stanovil nízké ceny za zboží vyvážené do Německa a vysoké ceny za zboží vyvážené z Německa. Vývoz po celou dobu okupace převyšoval dovoz a schodek tvořil bezúročný úvěr. Národní banka proplácela našim vývozcům dodávky v korunách, jejich množství jako oběživo neúměrně rostlo. V roce 1940 byla zrušena celní hranice mezi protektorátem a Německem a české hospodářství bylo úplně zbaveno jakékoli ochrany před konkurencí německého zboží. Kořistnický charakter německé hospodářské politiky se projevil také stanovením vysokého kursu ke koruně v poměru 1:10, ačkoli reálný kurs byl jedna marka 6-7 korun. Národní banka nesměla získané marky vracet do oběhu, ale musela je odevzdávat Říšské bance v Berlíně a nahrazovala je vydáváním dalších nekrytých korunových platidel. Celkové měnové škody ke konci války se odhadují na 135,5 mld. Kč. Aby obraz výsledku hospodářské politiky nacistického Německa byl úplný, je nutno přičíst ještě ztráty v průmyslu, v zemědělství, dopravě a samozřejmě oběti na lidských životech.⁹

Tendence snižování počtu bankovních institucí pokračovala i po roce 1945, kdy bylo provedeno znárodnění akciových bank na základě dekretu prezidenta republiky ze dne 24 října 1945. V českých zemích bylo znárodněno deset¹⁰ a na Slovensku šest akciových bank, jež se staly národními podniky. Znárodněné banky byly postaveny pod státní kontrolu. Na základě zákona č. 38 z roku 1948 byla zestátněna také NBČS a stala se veřejným státním ústavem. Zákon o NBČS definoval její základní funkce. Náležela k nim především emisní činnost, provádění platebního a peněžního styku s cizinou, péče o stav a vyvážení zásob měnových rezerv a zlata odpovídající potřebám platební bilance a řízení úvěrové činnosti. Roku 1950 byla zrušena NBČS a na základě zákona č. 31 z roku 1950 byla založena Státní banka československá v čele generálním ředitelem, jmenovaným vládou na návrh ministerstva financí. Jednalo se o zásadní systémovou změnu, neboť kompetence Státní banky československé se odvíjely od kompetencí vlády a banka pozbyla nezávislosti ústřední měnové instituce. SBČS v sobě zahrnovala jak funkci emisního ústavu, tak i funkci komerční úvěrové instituce.

⁹ VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-, s. 265.

¹⁰ Živnostenská banka, Pražská úvěrní banka, Banka československých legií, Zemědělská banka, Ústřední banka družstev, Pražská zúčtovací banka, Plzeňská banka a Moravská banka v Brně, dále Český akciový hypoteční ústav a První pražská zastavárna

Základním institucionálním předpokladem realizace měnové politiky v nově vznikající tržní ekonomice bylo vytvoření dvoustupňové bankovní soustavy. Ještě v roce 1989 proto Federální shromáždění Československé socialistické republiky přijalo zákon č. 130/1989 Sb. o Státní bance československé a zákon č. 158/1989 Sb. o bankách a spořitelnách. Na základě těchto zákonů došlo k oddělení emisní funkce Státní banky československé od ostatních funkcí komerčních bank. Zákonem č. 22/1992 Sb. o SBČS naše centrální banka získala standardní pravomoci centrální banky v tržní ekonomice a jejím hlavním cílem se stalo zajišťování stability československé měny. Při realizaci měnové politiky byla SBČS nezávislá na vládě a politických stranách. Mezi její základní povinnosti patřilo dvakrát do roka předložit zprávu o měnovém vývoji Federálnímu shromáždění a jednou za čtvrtletí informovat veřejnost.¹¹ V souladu s tímto zákonem jmenoval prezident republiky Václav Havel guvernéra SBČS Josefa Tošenovského a bankovní radu SBČS, jako vrcholný orgán centrální banky.

Bankovní systém na počátku 90. let byl následkem uplynulého vývoje, kdy banky měly v ekonomickém systému pouze druhořadou roli, značně nerozvinutý. To se projevovalo zejména v centralizovaném uspořádání, nízkém počtu bankovních poboček i pracovníků v bankách, v málo rozvinuté struktuře bankovních produktů. Aby banky a bankovní systém jako celek byly schopny pokrýt dynamicky narůstající poptávku po bankovních službách a zabezpečit plnění funkcí, které byly spojeny s přechodem na tržní ekonomiku, muselo dojít k rozvoji celého systému. Dochází ke změnám u bankovní klientely, mění se počet klientů i struktura jimi poptávaných bankovních produktů. Nárůst počtu klientů bank vyplýval zejména z vysokého počtu nově vzniklých podnikatelských subjektů v ekonomice. Zvýšená poptávka po dosavadních i nových bankovních službách znamenal vznik nových bank a také nárůst počtu bankovních poboček a zejména rozšíření rozsahu i úrovně poskytovaných služeb. Prudký rozvoj bankovníctví se také projevil ve značném nárůstu počtu pracovníků v bankách. Zejména na počátku 90. let byl přírůstek nových pracovníků enormní. Noví pracovníci přibývali jak v existujících bankách, tak i v důsledku vzniku nových bank. V bankách v této době našla uplatnění řada lidí, kteří často neměli dostatečné teoretické vzdělání, ani praktické

¹¹ VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0, s. 476.

zkušenosti s bankovníctvím. To byla také jedna z příčin, které později vedly k problémům v řadě bank.¹²

V prvních letech transformace československé ekonomiky došlo tedy k dynamickému rozvoji bankovního sektoru. Vývoj bankovníctví byl ovšem doprovázen i určitými problémy, zejména u malých a středních bank, které se plně projeví až později. Pokud by tyto problémy nebyly řešeny, mohly způsobit vážné dopady na celou ekonomiku. Byl proto přijat komplex opatření, který byl později označen jako Konsolidační program I.

2.3.3 Měnový vývoj v České republice

V souvislosti s tendencemi k rozdělení Československa na dvě samostatné republiky, byla přijata novela státního zákona o československé federaci, která umožňovala republikám založení emisních bank. Tyto banky vznikly rozdělením bývalé SBČS. Česká a Slovenská federativní republika zanikla na základě ústavního zákona č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské federativní republiky. Zanikla také SBČS a centrální bankou se stala Česká národní banka podle zákona č. 6/1993, který vstoupil v platnost 1. 1. 1993. Zákon stanovuje, že hlavním cílem ČNB je zabezpečovat stabilitu české měny. Do její kompetence patří mimo jiné i vykonávat bankovní dohled nad bankami. ČNB je nezávislá na vládě, je povinna dávat parlamentu nejméně dvakrát ročně zprávu o měnovém vývoji a každé tři měsíce informovat veřejnost. Nejvyšším bankovním orgánem je Bankovní rada, jejíž členové jsou jmenováni na dobu 6 let. Bankovní rada určuje měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování.

S počátky existence ČNB je nerozlučně spojena i měnová odluka. Ekonomické příčiny na straně české a spíše politické příčiny na straně slovenské vedly k tomu, že byla učiněna dohoda o ukončení měnové unie a vzniku dvou samostatných měn – české a slovenské koruny k 8. únoru 1993. Měnová politika byla ovlivněna touto odlukou a také reformou daňové soustavy (zavedení daně z přidané hodnoty a nových spotřebních daní). Z těchto důvodů byla měnová politika koncipována jako restriktivní. Základními cíli měnové politiky bylo udržet stabilitu měnového kursu české koruny a nepřipustit inflaci vyšší než 17%.¹³ Současně s provedením měnové odluky bylo zavedeno tzv. clearingové zúčtování plateb mezi oběma státy s využitím zúčtovacího ECU, jako jednotky pro zúčtování plateb. Kurs své národní

¹² VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0, s. 513.

¹³ VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0, s. 480.

měny vůči zúčtovacímu ECU mohla každá strana stanovit s odchylkou $\pm 5\%$ od oficiálního kursu ECU. Odlišně byly účtovány stare pohledávky před měnovou odlukou a nově vznikající pohledávky. Toto přechodné opatření mělo zabránit jednorázovému poklesu obchodních vztahů mezi Českou republikou a Slovenskem pro nedostatek konvertibilitních měn v platebním styku. Na konci roku 1993 byl zaznamenán přebytek na běžném i kapitálovém účtu, zejména díky bilanci služeb a přílivu soukromého dlouhodobého kapitálu. V roce 1995 dochází ke zhoršení běžného účtu, zejména v důsledku vysokého deficitu obchodní bilance. Příčinami tohoto negativního vývoje byly nevyvážená kombinace fiskální a monetární politiky, výrazné oživení ekonomického růstu v roce 1995 a rychlejší růst reálných mezd ve srovnání s produktivitou práce. V roce 1996 byla měnová politika ČNB významně ovlivněna prohlubujícím se deficitem běžného účtu a nárůstem zahraničního zadlužení země. Dále se této problematice budu věnovat v kapitole 1.5.4.

První rok samostatné České republiky (1993) byl současně rokem, kdy se poprvé začaly v našem bankovním sektoru projevovat problémy, které později dospěly až k ukončení činnosti některých bank. Problémy vedly ČNB k výraznému omezení poskytování licencí, kdy nové licence obchodním bankám byly od první poloviny roku 1994 fakticky zastaveny – nové licence dostaly jen stavební spořitelny se zahraniční majetkovou účastí. Roku 1995 získává povolení k činnosti Česká exportní banka a jedna pobočka a dceřiná společnost zahraničních bank. Narůstající problémy celé řady bank vedly ČNB k realizaci Konsolidačního programu II českého bankovního systému. Díky tomuto programu se podařilo očistit bankovní sektor od nejproblémovějších malých a středních bank. Snaha o řešení přetrvávajících problémů v bankovním sektoru se promítla i do významných úprav zákona o bankách. V průběhu roku 1997 byly připraveny dvě bankovní novely. Tyto novely přinesly některé podstatné změny do českého bankovního systému, zejména na základě nich došlo k:

- omezení propojení bank s nebankovní sférou, včetně propojení personálního,
- oddělení investičního a komerčního bankovníctví v rámci univerzální banky zákazem předávání informací mezi příslušnými organizačními útvary banky,
- zpřísnění udělování povolení působit jako banka nápravných opatření pro banky,

- rozšíření systému pojištění vkladů.¹⁴

Přes zpřísnění zákona o bankách, obezřetnostních opatření i postupu bankovního dohledu určité problémy v bankovním sektoru přetrvávaly a projevíly se v roce 1998 ve dvou největších bankách – České spořitelně a Komerční bance. Příčiny těchto problémů byly zejména ve značném objemu špatných úvěrů, jejichž kvalita se v důsledku recese ekonomiky rychle zhoršovala. Nicméně na problémech těchto bank se podepsaly i chyby v řízení, které se projevíly ve ztrátových investicích, jež tyto banky provedly. Rozměr problému, ale zejména velikost bank si vynutily pomoc státu při jejich řízení.¹⁵

2.3.4 Měnová krize

Velký příliv zahraničního kapitálu v polovině 90. let vedl ke zrychlení růstu peněžní zásoby. ČNB se snažila tlumit peněžní zásoby sterilizačními operacemi, ty byly ovšem nákladné a neúčinné. Došlo k dalšímu růstu úrokových sazeb, který dále lákal do země zahraniční kapitál, což způsobilo zvyšování agregátní poptávky, která však narážela na nedostatek domácích produkčních kapacit a tak se přelévala do dovozů. Obchodní bilance se začala zhoršovat. Znepokojená centrální banka se rozhodla požádat vládu o přitvrzení rozpočtové politiky, avšak vláda k tomu nebyla ochotna. ČNB, domnívající se, že za inflaci a rostoucí schodek platební bilance může růst peněžní zásoby a agregátní poptávka, se rozhodla přitvrdit monetární politiku – více restriktivní. Tento krok vedl k zpomalení růstu peněžní zásoby a úvěrů v době, kdy měla ekonomika vrchol hospodářského cyklu za sebou. ČNB tak ušetřila ekonomice brzdicí impuls, který zbytečně prohloubil hospodářskou recesi v následujících letech.

Na jaře roku 1997 se začala projevovat hospodářská recese. Vláda na tuto situaci reagovala přijetím rozpočtových balíčků, které snížily vládní výdaje. Vláda očekávala, že ČNB na tuto rozpočtovou restrikcii zareaguje monetární expanzí. Ekonomika totiž trpěla hospodářskou stagnací ve spojení s velkým schodkem obchodní bilance. V této situaci by byla vhodná kombinace restriktivní rozpočtové politiky s expanzivní měnovou politikou, protože tento mix obou politik udrží nízké úrokové sazby, které by snížily příliv krátkodobého

¹⁴ VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. ISBN 80-7265-030-0, s. 499.

¹⁵ VENCOVSKÝ, F. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. ISBN 80-7265-030-0, s. 500.

zahraničního kapitálu a koruna by oslabila, což by prospělo obchodní bilanci. ČNB však setrvala u měnové restrikce, čímž prohlubovala hospodářskou recesi a obchodní schodek.

Zhoršující se situace české ekonomiky a rovněž měnová krize v jihovýchodní Asii nakonec vedly k tomu, že se investoři začali zbavovat korun a zahraniční kapitál začal opouštět zemi. ČNB se marně snažila devizovými intervencemi udržovat korunu ve flukтуаčním pásmu. V květnu roku 1997 došlo ke spekulativnímu útoku na korunu, na který centrální banka reagovala velkým zvýšením úrokových sazeb a posléze opuštěním režimu fixního kurzu a přechodem k floatingu. Tím se podařilo odvrátit masivní únik kapitálu a pád koruny.

2.4 21. století

Významný pro vývoj bankovního sektoru byl vstup Česka do EU v roce 2004, který znamenal otevření tuzemského trhu i finančním ústavům ze zahraničí. Ty mohou využívat jednotné evropské bankovní licence a volného pohybu služeb. Na tomto základě bylo připraveno poskytovat bankovní služby ke konci roku 2008 252 bank z členských zemí EU, které tuto svou činnost oznámily České národní bance.¹⁶

Dalším výrazným mezníkem, který ovlivnil vývoj bankovníctví nejen v České republice, ale v mnoha dalších státech celého světa, je bezesporu finanční krize. Ta započala roku 2007 a ovlivnila finanční stabilitu mnoha podniků a dokonce i států.

Americké banky poskytly vysoký rozsah hypoték nižší kategorie méně solventním klientům. Potupný nárůst úrokových sazeb způsobil rozsáhlejší problémy mnoha klientům. Došlo k poklesům cen na trhu nemovitostí. Nové finanční produkty vytvořené bankami na financování poskytnutých hypoték způsobily investorům značné ztráty. V létě 2007 startuje v USA řetězová krize na finančních trzích, která se přenesla i do Evropy. V roce 2008 přerostla v rozsáhlou úvěrovou krizi.¹⁷

¹⁶Bankovní sektor, Finanční noviny [online]. 2010 [cit. 2010-01-16]. Dostupné z WWW: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/bankovni-sektor-byl-ve-ztrate-naposledy-pred-deseti-lety/414332&id_seznam=5379>

¹⁷ Úvěrová krize, ČNB [online] 2010 [cit. 2010-01-16]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Holman_20081008_uverova_krize.pdf>

První fáze krize (srpen 2007- září 2008) měla na českou ekonomiku minimální dopady z těchto důvodů:

- domácí finanční instituce měly nízké expozice vůči americkému trhu druhořadých hypoték,
- bankovní sektor má dobrou bilanční likviditu,
- domácí banky nejsou závislé na půjčkách od ČNB, naopak nadále u ČNB ukládají velké množství svých zdrojů,
- banky mají v souhrnu dostatek zdrojů pro poskytování úvěrů z primárních vkladů.

Druhá fáze krize (od září 2008) zasáhla finanční systém ČR „regionálním“ poklesem důvěry:

- nejistota ohledně expozic vůči zahraničním matkám,
- pokles důvěry klientů ve stabilitu institucí,
- růst rizikové averze vůči regionu střední a východní Evropy.¹⁸

Nicméně zátěžové testy¹⁹ České národní banky, potvrdily, že český bankovní sektor je stabilní a představuje jeden z nejzdravějších pilířů zdejší ekonomiky. Zároveň výsledky prokázaly vysokou bezpečnost vkladů v českých bankách, které zůstanou stabilní i v případě nepříznivého vývoje ekonomiky. Ke konci listopadu 2009 činila kapitálová přiměřenost bankovního sektoru 13,41% a žádná z bank ji neměla pod 10% (minimum požadované centrální bankou je 8%). Rizika pro finanční stabilitu ČR přitom zůstávají podle ČNB i pro následující dva roky vysoká. Hlavní hrozbou je obnovení recese v Evropě a nárůst ztrát bank ze špatných úvěrů. Dalším výrazným rizikem je možná ztráta důvěry trhů ve schopnost vlád financovat rostoucí dluhy.²⁰

¹⁸ Finanční krize, ČNB [online]. 2010 [cit. 2010-01-17]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projev_y/download/rezabek_20090317_caki.pdf>

¹⁹ Zátěžové testy bankovního sektoru jsou v ČNB využívány jako nástroj pro zhodnocení odolnosti bankovního sektoru jako celku vůči možným nepříznivým šokům. Výsledky těchto testů jsou zveřejňovány v každoroční Zprávě o finanční stabilitě.

²⁰ Finanční noviny [online] 2010 [cit. 2010-02-23]. Dostupné z WWW: <http://www.financninoviny.cz/tema/zpravy/cnb-tuzemske-banky-by-odolaly-i-velmi-spatnemu-vyvoji/439485&id_seznam=381>

2.5 Shrnutí

Kapitola se zabývala historií bankovníctví, která začíná vznikem a vývojem peněz, neboť vývoj peněz umožnil vznik bankovníctví. Popisuje, jak vznikly první bankovní domy, počátky spořitelů a pojišťoven. Popisuje vývoj bankovníctví od středověku až do 21. století. Ukazuje počátky obchodního bankovníctví a vznik prvních samostatných obchodních bank. Tato kapitola se také zmiňuje o měnovém vývoji v České republice a o důležitých meznících, které ovlivnily bankovníctví v 21. století.

3 Druhy a popis bankovních poplatků

Bankovní poplatky patří mezi významné příjmy bank. V roce 2008 vybraly banky v České republice na poplatcích 36,1 miliardy korun, za rok 2009 dokonce 47 miliard korun a stále narůstají. Tuzemské banky vyberou od klientů nejvíce ve střední Evropě, české poplatky dokonce převyšují světový průměr.²¹

Existuje velké množství bankovních poplatků, proto jsem zde zpracovala pouze ty nejznámější a nejpoužívanější, které se týkají běžného účtu pro občany.

V průběhu práce budou srovnávány čtyři bankovní instituce, které fungují na českém bankovním trhu. Česká národní banka je nazývá tzv. „skupina velkých bank“, ke kterým řadí čtyři nejvýznamnější bankovní subjekty, které mají 57,7% (k 31. 12. 2010) podíl na bilanční sumě.

Do bankovní čtyřky můžeme zařadit:

- Českou spořitelnu (ČS),
- Komerční banku (KB),
- Československou obchodní banku (ČSOB),
- UniCredit Bank.

3.1 Běžný účet

Běžný účet je dnes již nutností pro téměř každého člověka. Jeho cílem je hospodaření s peněžními prostředky. Slouží k ukládání peněz a ke snadnější manipulaci s penězi. Na tento účet mohou zasílat peníze třetí osoby. Lze zde vkládat finance v hotovosti, nebo převodem z jiného účtu. Podobným způsobem lze peníze získat zpět z účtu. K běžnému účtu se váže mnoho dalších služeb, jako například elektronické bankovníctví, využívání bezhotovostního platebního styku - platebních karet, inkaso, příkazy k úhradě.

²¹ Bankovní poplatky [online]. 2010 [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/81266-ceske-banky-loni-vytahly-na-poplatcich-z-klientu-47-miliard/>>

Ze zůstatku běžného účtu platí banka majiteli účtu úrok, není-li ve smlouvě stanoveno jinak. Neboli prostředky na běžném účtu nemusí být úročeny, ale toto musí být výslovně sjednáno ve smlouvě.²²

S vedením běžného účtu je spojena řada poplatků, které si banky účtují dle svého sazebníku, který je povinná stanoveným způsobem zveřejnit. Při výběru běžného účtu je tedy třeba brát v úvahu nejen úrokové sazby, ale také všechny tyto poplatky.

3.1.1 Poplatek za vedení účtu

Tyto poplatky jsou spojeny se základním a nejrozšířenějším produktem, který je používán k základní správě peněžních prostředků. Zřízení či zrušení účtu je u většiny bank zdarma, ale za vedení tohoto účtu si banky účtují poplatek. V roce 2007 byl tento poplatek zvolen jako nejabsurdnější (dle portálu www.bankovnipoplatky.com). U některých bank se výše poplatku odvíjí od měsíčního zůstatku na účtu. Některé banky tento poplatek nevybírají. V případě čtyř srovnávaných bank tento poplatek nevybírá pouze Česká spořitelna, viz tabulka č. 3.1.

3.1.2 Poplatek za výpis z účtu

Výpis z účtu je dokument, který obsahuje přehled transakcí, tzn. veškeré pohyby na účtu za určité období včetně zůstatku na účtu. Pomáhá klientovi se správou a kontrolou jeho financí. Výpisy z účtu zasílá banka poštou nebo elektronicky v pravidelných intervalech, které si klient může sám stanovit.

Elektronický výpis z účtů je zpravidla zdarma. Poplatky jsou účtovány za zaslání papírového výpisu poštou, u měsíčního výpisu se poplatky pohybují zpravidla od 10 do 30 Kč, viz tabulka č. 3.1.

Od 1. listopadu 2009 platí nový zákon č. 284/2009 o platebním styku, který přinesl do tuzemského bankovního systému několik změn. Mezi tyto změny patří povinnost poskytovatele poskytnout klientovi informace o pohybech na běžném účtu alespoň jednou měsíčně. Zpřístupnit informace může poskytovatel prostřednictvím webu nebo internetového bankovníctví, nemusí tedy běžný výpis z účtu zasílat měsíčně. Klient ale musí mít možnost

²² DVOŘÁK, P. Bankovníctví pro bankěře a klienty. 3. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2005. ISBN 80-7201-515-X, s. 268.

do něj alespoň jednou za měsíc nahlédnout na pobočce nebo ve svém internetovém bankovníctví a jedna z těchto variant musí být poskytována bezplatně. Informace o platebních transakcích by také měly být přesnější.²³

3.1.3 Poplatek za změnu programu (úctu)

Jedná se o poplatek v případě změny účtu v rámci banky. Tento poplatek neúčtuje žádná ze srovnávaných bank.

3.1.4 Poplatek za změnu údajů

Týká se například změny kontaktní adresy, změny a zrušení nebo zavedení výpisu z účtů, podpisových vzorů zadaných tiskopisem. Ani tento poplatek nevybírám žádná porovnávaná banka.

3.2 Poplatky za bezhotovostní platební styk

Bezhotovostní platby se uskutečňují prostřednictvím bankovních převodů z účtu na účet na základě bankovních příkazů klienta banky. Bezhotovostní platební styk patří mezi významné bankovní služby a v současné době zcela převažuje nad hotovostními operacemi. Bezhotovostní operace může být prováděna v rámci jedné banky, ale také mezi různými bankami, může být vnitrostátní, nebo mezinárodní.

Dle zákona č. 254/2004 Sb. (§ 2) o omezení plateb v hotovosti je bezhotovostní platbou platba provedená bezhotovostním převodem peněžních prostředků na území České republiky prostřednictvím peněžního ústavu v české nebo cizí měně a bezhotovostním převodem peněžních prostředků prostřednictvím peněžního ústavu v české nebo cizí měně z území České republiky na území jiného státu.

Bezhotovostní operace zahrnují několik služeb a s nimi spojené poplatky.

²³ Zákon o platebním styku [online] 2010 [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/284_2009_zakon_o_platebnim_styku.pdf>

3.2.1 Příkaz k úhradě

Je způsob bezhotovostního převodu peněžních prostředků, kdy zákazník zadává příkaz bance na provedení konkrétní platby na účet příjemce. Lze jej podat elektronicky, nebo papírově v bance. Příkazy mohou být jednorázové nebo trvalé.

Trvalé příkazy slouží k opakovaným platbám ve stejné výši v určitém termínu. Patří zde poplatky za zřízení trvalého příkazu k úhradě, změnu či zrušení příkazu.

Jednorázový příkaz k úhradě je pouze jednorázová operace na podnět klienta z účtu na účet, který dal příkaz k převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce.

Jak je patrné z tabulky č. 3.1, Česká spořitelna vybírá 5 Kč, UniCredit Bank 3Kč a ČSOB i Komerční banka účtují za tuto službu 6 Kč. Stejně poplatky účtují banky i v případě příkazu k inkasu.

3.2.2 Příkaz k inkasu

Podstatou této formy bezhotovostního styku je převod peněz, který je proveden na podnět příjemce těchto peněžních prostředků z protiúctu, nikoli na podnět majitele účtu, z kterého jsou tyto peníze převedeny. Majitel tohoto protiúctu musí dát souhlas s inkasem. Stejně jako u příkazů k úhradě zde existuje inkaso jednorázové nebo trvalé.

Tato forma placení se v České republice vyskytuje nejčastěji při sdruženém inkasu plateb obyvatelstva (tzv. SIPO). Jeho základem je dohoda mezi plátcem a příjemcem o pravidelných úhradách plateb např. za plyn, elektřinu, nájem, telefonní poplatky, kabelovou televizi.²⁴ Poplatky za příkaz k inkasu se shodují s poplatky za příkaz k úhradě.

3.2.3 Hromadné příkazy

Hromadný příkaz k úhradě slouží k více platbám z jednoho účtu v jeden den směřovaným různým příjemcům (resp. na různé účty).²⁵

²⁴ Právní regulace bezhotovostního bankovního styku [online] 2010 [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10078240-22286300-F00000_d-pravni-regulace-bezhotovostniho-platebniho-styku>

²⁵ Příkaz k úhradě [online] 2010 [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=312>>

Hromadný příkaz k inkasu slouží pro zadání více příkazů k inkasu se stejným číslem účtu příjemce a stejným datem splatnosti.²⁶

Poplatky spojené s bezhotovostními operacemi se liší mezi bankami jak názvem, tak i výší. Shodné jsou většinou poplatky za zřízení trvalých příkazů. Tato služba je u větší části bank zdarma. Při změně nebo zrušení trvalého příkazu se poplatky liší. U některých bank jsou tyto poplatky nulové, některé poskytují tyto služby zdarma pouze prostřednictvím přímého bankovníctví a některé banky si účtují poplatky vždy.

3.2.4 Poplatek za příchozí platbu

Jde o jeden z kritizovaných a nejneoblíbenějších poplatků v České republice. Tento poplatek již řada bank zrušila, najdou se však ještě banky, které ve svém sazebníku poplatků za příchozí platbu mají, v případě srovnávané čtyřky Komerční banka a Česká spořitelna, viz tabulka č. 3.1. Některé banky účtují tento poplatek v případě, že se jedná o příchozí platbu z jiné banky.

3.2.5 Poplatek za odchozí platbu

Jedná se o platbu ve prospěch jiného účtu. Výše poplatků za odchozí platby se různí dle způsobu platby (příkaz k úhradě, inkaso), způsobu zadání (na přepážce, pomocí internetového bankovníctví), data splatnosti (následující den, tentýž den) a dle banky (v rámci jedné banky, platba do jiné banky).

3.2.6 Poplatek za zahraniční platbu

Patří zde poplatky za platbu do zahraničí, nebo přijatou platbu ze zahraničí. Většina bank umožňuje realizovat platbu pomocí přímého bankovníctví a také na přepážce. Rozdíl je především v ceně. Banky si za odeslanou platbu do zahraničí účtují poplatky v řádech stovek korun, výše závisí na několika faktorech: zda je platba v rámci EU nebo mimo ni, na výši odesílané platby a na typu platby. Banky účtují poplatky většinou ve výši 1 % z částky, která je omezena minimální a maximální hranicí za jeden příkaz. Minimum se pohybuje okolo 100 - 500 Kč a maximum od 1000 Kč výše, viz tabulka č. 3.1.

²⁶ Poštovní spořitelna, produkty [online] 2010 [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <http://www.postovnisporitelna.cz/Documents/Produkty/ELB/Max_internetbanking_ps/Max_IB_PS_uzivatelska_prirucka.pdf>

Typy zahraničních plateb:

- **OUR** – náklady nese plátce. Banka plátce mu naúčtuje poplatek za odeslání platby. Banka příjemce za nějaký čas kontaktuje banku plátce, aby si naúčtovala poplatek za přijetí platby. I tento poplatek je stržen z účtu plátce platby. Tento typ poplatku je nadále možný jen u určitého druhu plateb.
- **SHA** – náklady transakce nese plátce i příjemce platby. Banka plátce i banka příjemce – každá svému klientovi strhne poplatek za příslušnou transakci.
- **BEN** – náklady transakce nese příjemce platby. Stržení probíhá na stejném principu jako u platby typu OUR, jen v opačném směru. Všechny poplatky spojené s transakcí jdou na vrub příjemce a zároveň plátce pošle částku, která je nižší než tyto bankovní poplatky. Pro platby v měnách a na území EU/EHP již není možné tento poplatek účtovat.²⁷

Zahraniční platby nově upravuje zákon č. 284/2009 o platebním styku. Součástí tohoto zákona je i opatření, podle kterého je možné platby v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP) v měně EUR nebo jiné měně členského státu EHP zasílat pouze s typem poplatku SHA. To znamená, že o výsledné náklady v podobě účtovaných poplatků bankou se dělí plátce i příjemce. Typ poplatku OUR je možné použít pouze v případě, že měna transakce je odlišná od měny účtu plátce a při zaúčtování této platby dochází ke konverzi. A typ BEN není možné užít vůbec. Do prvního listopadu 2009 bylo možné dohodnout, zda ponese náklady transakce plátce, příjemce nebo oba.

3.3 Poplatky za použití platební karty

Platební karty slouží především k bezhotovostní platbě. Předností platebních karet je především bezpečnost – při ztrátě či odcizení je možno ji snadno zablokovat a případné následky lze eliminovat pojištěním.

3.3.1 Poplatek za vydání platební karty

Vydání platební karty nemá zpoplatněno téměř žádná banka. Existuje však ještě expresní vydání platební karty, např. do dvou dnů, které nabízí ze srovnávaných čtyř bank Komerční banka a účtuje si 4000 Kč. Zrušení platební karty bývá také zdarma.

²⁷ Nespravedlivé zahraniční platby [online] 2010 [cit. 2010-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/zahranicni-platby-zdrazily-nespravedlive-poplatky/>>

3.3.2 Poplatek za vedení platební karty

Jedná se o poplatek spojený s užíváním platební karty. Poplatek účtují některé banky ročně (Komerční banka, UniCredit Bank), některé měsíčně (ČSOB). Měsíčně se tento poplatek pohybuje od 20 Kč až do několika set korun v závislosti na typu účtu nebo balíčku.

3.3.3 Blokace karty

Blokaci platební karty provádí majitel platební karty v případě odcizení nebo ztráty této karty. Cílem je zamezení použití platební neoprávněnou osobou v obchodní síti, bankomatech i na internetu. Včasné zablokování karty, nad kterou ztratil držitel kontrolu, je základním bezpečnostním prvkem při nakládání s platební kartou. Dle zákona č. 284/2009 o platebním styku banky nesmějí účtovat poplatky za zablokování ztracené karty.

Plátce nese ztrátu z neautorizované platební transakce:

- a. do částky odpovídající 150 eurům, pokud tato ztráta byla způsobena
 - použitím ztraceného nebo odcizeného platebního prostředku, nebo
 - zneužitím platebního prostředku v případě, že plátce nezajistil ochranu jeho personalizovaných bezpečnostních prvků,
- b. v plném rozsahu, pokud tuto ztrátu způsobil svým podvodným jednáním nebo tím, že úmyslně nebo z hrubé nedbalosti porušil některou ze svých povinností stanovených v §101.²⁸

3.3.4 Poplatek za výběr hotovosti z bankomatu

Výše poplatků za výběr z bankomatu se různí:

- Poplatek za výběr z bankomatu u vlastní banky. Nejabsurdnější poplatek roku 2006 dle ankety na serveru www.bankovnipoplatky.com Některé banky umožňují jen určitý počet výběrů zdarma a za každý další výběr si již tento poplatek účtují. (Česká spořitelna a ČSOB – 6 Kč, Komerční banka a UniCredit Bank – 5 Kč, viz tabulka č. 3.1.)

²⁸ Zákon č. 286/2009 Sb., o platebním styku, §116

- Poplatek za výběr z bankomatu u cizí banky – tento poplatek se pohybuje zpravidla okolo 30 korun.
- Poplatek za výběr z bankomatu v zahraničí – poplatek se skládá z pevně stanovené částky, ke které se připočítává určité procento z vybrané částky.

3.3.5 Cash Back

Cash back neboli výběr hotovosti u pokladny obchodníka, dnes svým klientům nabízí několik tuzemských bank. Lze jej využít pouze v obchodech označených speciálním logem a je třeba splnit několik podmínek, např. mít správnou platební kartu, resp. kartu správné banky a pak také nakoupit a zároveň touto kartou zaplatit za zboží v hodnotě minimálně 300 korun.²⁹

Z tabulky č. 3.1 je patrné, že Komerční banka, ČSOB a UniCredit Bank nabízí Cash Back zdarma, Česká spořitelna vybírá 4 Kč.

3.3.6 Cash Advance

Cash Advance znamená výběr hotovosti na přepážce nebo ve směnárně. Použití cash Advance je v podstatě totožné s běžnou platbou kartou se dvěma rozdíly: místo zboží či služby lze získat hotovost a při platbě kartou je nutné se prokázat občanským průkazem nebo pasem. Službu lze využít v jakékoliv bance nebo směnárně, která je označena symbolem příslušné karetní asociace.³⁰

Poplatky se stanovují na stejném principu jako poplatek za výběr z bankomatu v zahraničí.

²⁹Cash back [online] 2010 [cit. 2010-02-20]. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/cash-back-se-zmenil-v-prisne-chranene-tajemstvi-flh-/bank.asp?c=A090630_094153_bank_fib>

³⁰ Cash Advance [online] 2010 [cit. 2010-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://archiv.vydelavej.cz/115-CASH-ADVANCE.html>>

3.4 Poplatky za hotovostní platební styk

Hotovostní operace je přesun peněžních prostředků mezi jednotlivými subjekty. Hotovostní forma představuje rizikovější operace z důvodu možného odcizení, ztráty či výskytu padělaných peněz. Další nevýhodou je, že zde nemůže běžet úrok a nutnost setkání plátce s příjemcem ve stejný čas na stejném místě. Výhodou je možnost okamžitě splnit svůj peněžitý závazek.

3.4.1 Poplatek za vklad v hotovosti

Tyto poplatky lze dále rozčlenit na poplatky za vklad v hotovosti:

- Na vlastní účet. Jak už jsem několikrát uvedla, v České republice je každoročně vyhlašována anketa o nejabsurdnější bankovní poplatek. V posledním ročníku této ankety (za rok 2009) zvítězil právě poplatek za vklad na přepážce na vlastní účet. Bez poplatku lze vložit hotovost v Komerční bance a UniCredit bank. Také u České spořitelny lze od 1. 9. 2010 vložit hotovost na vlastní účet zdarma. Poplatek si účtuje ČSOB 9 Kč, viz tabulka č. 3.1.
- Na účet u jiné banky. U České spořitelny a ČSOB činí tento poplatek 2% z vkládané částky, min 100 Kč. Komerční banka účtuje tento poplatek ve výši 2% z vkládané částky, min však 200 Kč. UniCredit Bank nemá tento poplatek ve svém sazebníku.
- Provedený třetí osobou, což znamená, že na účet nevkládá hotovost majitel ani disponent účtu, v jehož prospěch je hotovost vkládána, nýbrž jiná osoba – Česká spořitelna 65 Kč, Komerční banka a ČSOB vybírají 75 Kč, UniCredit Bank 70 Kč.
- V cizí měně - Česká spořitelna (1% min. 25 Kč), UniCredit Bank (1% min. 30 Kč), Komerční banka (2% min 50 Kč), ČSOB (60 Kč + 1%).

Existují různé příplatky např. za vklad nad 1 mil. Kč (ČSOB).

3.4.2 Poplatek za výběr hotovosti z běžného účtu

Výběr hotovosti z běžného účtu znamená, že klient banky musí dorazit na pobočku své banky a na přepážce si vyžádat peníze ze svého účtu. U některých bank jsou poplatky určeny podle počtu výběru během kalendářního měsíce, nebo dle výše vybraných prostředků. Z tabulky 3.1 je vidět, že jednotný poplatek 60 Kč vybírá Komerční banka a ČSOB, UniCredit Bank účtuje 55 Kč a Česká spořitelna 65 Kč.

K výběru hotovosti se vážou další poplatky a příplatky, jako je např. poplatek za neohlášení výběru nad 500 000 Kč (1000 Kč UniCredit Bank).

3.4.3 Poplatek za neuskutečnění nahlášeného výběru hotovosti

V případě výběru většího obnosu peněžních prostředků na pobočce banky je vhodné tento výběr ohlásit. Pokud není avizovaný obnos vyzvednut, banka napočítává poplatek za neuskutečnění výběru. V případě České spořitelny se jedná o 500 Kč, ČSOB si účtuje 0,3% z ohlášené částky. 0,5% z ohlášené částky, minimálně 500 Kč, maximálně 5 000 Kč vybírá Komerční banka a 0,5 % z hlášené částky, minimálně 1 000 Kč, maximálně 5 000 Kč - UniCredit bank, viz tabulka č. 3.1.

3.4.4 Poplatky za hotovostní operace v cizí měně

Patří zde poplatky za výběr a vklad hotovosti v cizí měně z účtu vedeného v Kč, za výběr a vklad hotovosti v Kč na zahraniční účet či výběr a vklad hotovosti v cizí měně na účet vedený v cizí měně. Poplatky bývají stanoveny procentem z vybírané či vkládané částky viz tabulka č. 3.1.

3.4.5 Poplatek za vklad mincí

Sazby u jednotlivých bank se odlišují. Některé jsou stanoveny procentuálně, některé pevnou částkou. Poplatky za vklad mincí se zpravidla odvíjí od počtu vkládaných mincí. Poplatky za vklad mincí vybraných bank jsou zachyceny v tabulce č. 3.1.

3.5 Poplatky za elektronické bankovníctví

Elektronické bankovníctví znamená elektronickou formu komunikace mezi bankami a jejich klienty. Klient tak ovládá své účty a využívá bankovní služby, aniž by musel navštívit pobočku banky.

Vznikem elektronického bankovníctví došlo k rozšíření komunikace s bankou na 24 hodin denně a 7 dní v týdnu. Aby tato komunikace fungovala, je třeba propojení uživatelských aplikací s bankovním systémem.³¹

³¹ MÁČE, M. Platební styk klasický a elektronický 1. vyd. Praha: GARDA Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1725-5, s. 159.

Formy elektronického bankovníctví:

- **Homebanking** je založen na propojení osobního počítače klienta, na kterém je nainstalován speciální software, s počítačem banky. Klient při této formě stahuje určitá data z databáze banky a sám je zpracovává. Bezpečnost je založena na fyzické ochraně přístupu k počítači připojenému k bance a dále prostřednictvím hesel a šifrování zasílaných zpráv.³²
- **Phonebanking** znamená komunikaci banky a klienta prostřednictvím telefonu. Klient mluví buď s hlasovým automatem, nebo s živým operátorem. Bezpečnost je založena na využití systému hesel.
- **GSM banking** je aplikací založenou na komunikaci s bankou prostřednictvím mobilního telefonu, která může být založena buď na bázi klíčových slov v SMS zprávě, prostřednictvím technologie SIM Toolkit nebo s využíváním technologie WAP. Bezpečnost je zajišťována systémem hesel a šifrováním zasílaných zpráv.³³
- **Internetbanking** umožňuje komunikaci klienta s bankou prostřednictvím počítače klienta připojeného k internetu. Bezpečnost je zajištěna prostřednictvím hesel, elektronických podpisů a certifikátů.

Dále rozdělujeme produkty elektronického bankovníctví na:

- **Pasivní** – získávání informací od banky zejména o stavu a pohybech na běžném účtu.
- **Aktivní** – uskutečňování platebních transakcí.

Banky využívají veškeré dostupné technologie, které zajišťují jak maximální bezpečnost, tak současně optimální úroveň přístupnosti klientům. Jde například o certifikáty, které upozorňují uživatele, zda je server v pořádku. Řadu bezpečnostních prvků zahrnuje proces identifikace a autentizace uživatele, ať již jde o různé mobilní či jiné klíče.

3.5.1 Poplatek za zřízení služby

Poplatek za zřízení elektronického bankovníctví si neúčtuje žádná ze srovnávaných bank.

³² DVOŘÁK, P. Bankovníctví pro bankéře a klienty 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2005. ISBN 80-7201-515-X, s. 389.

³³ DVOŘÁK, P. Bankovníctví pro bankéře a klienty 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2005. ISBN 80-7201-515-X, s. 389.

3.5.2 Poplatky za vedení elektronického bankovníctví

Jedná se o poplatek spojený s užíváním elektronického bankovníctví. Výše toho poplatku vybraných bank lze vidět v tabulce 3.1.

3.5.3 Poplatek za zrušení služby

Stejně jako si banky neúčtují poplatek za zřízení elektronického bankovníctví, také zrušení této služby je u všech porovnávaných bank zdarma.

Výše jednotlivých poplatků vybraných bank je zachycena v souhrnné tabulce č. 3.1, která je zpracovaná na základě poplatkových sazebníků jednotlivých bank.

Tabulka č. 3.1: Přehled nejznámějších poplatků vybraných bank v Kč k 27. 4. 2011

Název banky	Česká spořitelna	ČSOB	Komerční banka	UniCredit Bank
Poplatek za:				
Vedení účtu	zdarma	60 Kč	49 Kč	50 Kč
Výpis z účtu ³⁴	zdarma ³⁵	zdarma ³⁵	20 Kč	20 Kč
Změnu účtu	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma
Změnu údajů	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma
Příkaz k úhradě ³⁶	5 Kč	6 Kč	6 Kč	3 Kč
Příkaz k inkasu ³⁷	5 Kč	6 Kč	6 Kč	3 Kč
Hromadné příkazy	45 Kč	za každou položku 6 Kč	za každou položku 6 Kč	45 Kč
Příchozí platbu ³⁸	5 Kč	zdarma	5 Kč	zdarma
Odchozí platbu ³⁸	5 Kč	40 Kč	6 Kč	6 Kč
Zahraniční platbu ³⁹	1%, min 220 Kč, max 1 500 Kč	1%, min 250 Kč, max 1 500 Kč	0,9%, min 50 Kč, max 1000 Kč	0,9%, min 250 Kč, max 1 500 Kč
Vydání platební karty	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma
Vedení platební karty	zdarma	20 Kč měsíčně	200 Kč ročně	200 Kč ročně
Blokaci karty	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma
Výběr hotovosti z bankomatu	6 Kč	6 Kč	5 Kč	5 Kč
Cash back	4 Kč	zdarma	zdarma	zdarma
Cash advance	100 Kč + 0,5% z částky	150 Kč + 0,5% z částky	1%, min. 30 Kč	100 Kč + 0,5% z částky

Vklad v hotovosti na vlastní účet	zdarma	9 Kč	zdarma	zdarma
Výběr hotovosti z běžného účtu	65 Kč	60 Kč	60 Kč	55 Kč
Neuskutečnění nahlášeného výběru hotovosti	500 Kč	0,3% z částky	0,5% , min. 500 Kč, max. 5000 Kč	0,5%, min. 1000 Kč, max. 5000 Kč
Hotovostní operace v cizí měně ⁴⁰	2% min 25 Kč	60 Kč + 1% min	2% min 50 Kč	1% min 30 Kč
Vklad mincí	1%, min. 100 Kč ⁴¹	2% z vkládané částky, min. 100 Kč	2% z vkládané částky, min 100 Kč ⁴²	10% z vkládané částky, min 100 Kč ⁴³
Zřízení elektronického bankovníctví	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma
Vedení elektronického bankovníctví	69 Kč	40 Kč	39 Kč	70 Kč
Zrušení elektronického bankovníctví	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma

Zdroj: vlastní zpracování

3.6 Shrnutí

Existuje mnoho druhů bankovních poplatků, proto jsou zde popsány pouze nejznámější poplatky spojené s běžným účtem pro fyzické osoby. Tyto poplatky jsou rozděleny do několika skupin:

Poplatky spojené s vedením běžného účtu:

- poplatek za vedení účtu,
- poplatek za výpis z účtu,
- poplatek za změnu programu (účtu),
- poplatek za změnu údajů.

Poplatky za bezhotovostní platební styk:

- poplatek za příkaz k úhradě,

³⁴ Výpis z účtu zaslaný poštou.

³⁵ Jedná se o měsíční výpis z účtu, v tomto případě banka účtuje pouze poštovné.

³⁶ Poplatek se týká trvalého příkazu k úhradě.

³⁷ Poplatek se týká trvalého příkazu k inkasu.

³⁸ V rámci banky.

³⁹ Z účtu v Kč na účet v cizí měně v rámci banky.

⁴⁰ Vklad hotovosti v cizí měně.

⁴¹ Poplatek je účtován v případě vkladu mincí nad 100 kusů.

⁴² Poplatek je účtován v případě vkladu mincí nad 50 kusů.

- poplatek za příkaz k inkasu,
- poplatek za hromadné příkazy,
- poplatek za příchozí platbu,
- poplatek za ochozí platbu,
- poplatek za zahraniční platbu.

Poplatky za použití platební karty:

- poplatek za vydání platební karty,
- poplatek za vedení platební karty,
- poplatek za blokaci karty,
- poplatek za výběr hotovosti z bankomatu,
- cash back,
- cash advance.

Poplatky za hotovostní platební styk:

- poplatek za vklad v hotovosti,
- poplatek za výběr hotovosti z běžného účtu,
- poplatek za neuskutečnění nahlášeného výběru hotovosti,
- poplatek za hotovostní operace v cizí měně,
- poplatek za vklad mincí.

Poplatky za elektronické bankovníctví:

- poplatek za zřízení,
- poplatek za vedení,
- poplatek za zrušení.

V následující kapitole se budu zabývat problematikou bankovních poplatků v podmínkách ČR, vývojem zisku z finanční činnosti a také vývojem poplatkových výnosů vybraných bank v letech 2006 – 2009.

4 Analýza bankovních poplatků

V následující kapitole je podrobněji zhodnocen bankovní sektor České republiky před i v průběhu finanční krize (období roku 2006 – 2009⁴³), je provedeno srovnání hospodářských výsledků vybraných bankovních institucí a poté zanalyzovány bankovní poplatky, které jsou spojeny s běžným účtem fyzických osob (tj. nepodnikatelského účtu). Hlavní pozornost zaměřím na výši těchto poplatků a jejich změnu v jednotlivých obdobích. V této kapitole se pokusím odpovědět na otázku, zda finanční krize měla, či neměla vliv na výši poplatkových výnosů. Potřebné informace, statistické údaje a ostatní data byla získána z analýz a rozborů analytiků České národní banky (Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem, Zpráva o finanční stabilitě) či ze zpráv pracovníků Ministerstva financí České republiky (Zpráva o vývoji finančního trhu). Dále se opírám o poznatky, které jsem získala v průběhu studia, především z oblasti účetnictví, ekonomiky, bankovníctví apod.

Na bankovní poplatky můžeme pohlížet ze dvou různých hledisek - můžeme je chápat jako náklady fyzických osob (tj. majitelé běžných účtů) nebo jako výnosy (výnosové poplatky) tuzemských komerčních bank.

Jak již bylo řečeno, pozornost je věnována nejen bankovnímu sektoru, ale také jednotlivým bankám, tzv. velkým bankám, jejichž bilanční suma podle České národní banky převyšuje 200 mld. Kč. Tyto bankovní subjekty mají nadpoloviční (57, 7 %) podíl na bilanční sumě. V tabulce č. 4.1 je zachyceno rozdělení bank podle České národní banky.

⁴³ Výroční zprávy za rok 2010 nejsou dostupné. Tyto zprávy bývají zveřejňovány zpravidla v červnu.

Tabulka č. 4.1 Členění bank podle České národní banky k 31. 12. 2010

Velké banky	1. Česká spořitelna, a. s.
	2. Československá obchodní banka, a. s.
	3. Komerční banka, a. s.
	4. UniCredit Bank Czech Republic, a. s.
Střední banky	1. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.
	2. GE Money Bank, a. s.
	3. Hypoteční banka, a. s.
	4. Raiffeisenbank, a. s.
Malé banky	1. Banco Popolare Česká republika, a. s.
	2. Česká exportní banka, a. s.
	3. Evropsko-ruská banka, a. s.
	4. Fio banka, a. s.
	5. J&T BANKA, a. s.
	6. LBBW Bank, a. s.
	7. PPF banka a. s.
	8. Volksbank CZ, a. s.
	9. Wüstenrot hypoteční banka, a. s.

Zdroj: ČNB; vlastní úprava

4.1 Problematika bankovních poplatků v podmínkách ČR

V hospodaření bank hrají bankovní poplatky stále větší roli, nejsou však hlavním zdrojem bankovních příjmů. Těmi jsou úrokové výnosy. Můžeme však popsat následující vztah mezi úroky a poplatky, který je uveden ve výkazu zisků a ztrát jednotlivých bank:

$$\text{úrokové výnosy} + \text{poplatkové výnosy} = \text{provozní výnosy}$$

Často jsou bankovní poplatky, resp. poplatkové výnosy, pojmenovány (ne zcela správně) jako zisk z poplatků, či poplatkový zisk. V odborné literatuře se však nejčastěji setkáme s termínem čisté výnosy z poplatků (Net Income from Fees and Commissions).⁴⁴

Bankovní poplatky představují nezanedbatelný a v čase stabilní sumu peněz tekoucí do bilancí bank. Ve vazbě k zisku bankovního sektoru můžeme poplatky a provize označit jako jistotu, neboť bez ohledu na okolnosti je tento typ výnosu ve sledovaném období stabilní a neustále roste. V současné době, kdy dochází k výpadku úrokových příjmů z důvodu celosvětové finanční krize, je tato jistota vítaným ochranným prostředkem, která pomáhá bankám přestát tyto nepříznivé časy⁴⁵.

Bankovní trh je trh jako každý jiný, tzn. řídí se zákonem nabídky a poptávky. I zde mají některé banky výsadní postavení a tím mají také lepší podmínky pro výběr poplatků a navyšování výnosů. Tyto banky trvají na výběru bankovních poplatků, a to z jednoho prostého důvodu – jejich činnost by byla podstatně finančně náročnější. Diverzifikace bankovních výnosů přináší nejen příjem, ale také snižuje rizikovost výnosů⁴⁶.

V ČR z hlediska celkového zisku tuzemských bank mají bankovní poplatky významné postavení. Od roku 2004 sice jejich podíl na celkových výnosech mírně klesá, stále však tvoří až 1/3 celkových výnosů a jsou v celkovém portfoliu zisků na druhou nejvýznamnější položkou. I finanční experti a analytici potvrzují stále rostoucí význam poplatkových výnosů v bankovníctví, důkazem je i oceňovací model (Price Waterhouse Bank Value Builder Model) renomované firmy Price Waterhouse Coopers, který poukazuje na deset nejdůležitějších faktorů určujících hodnotu banky, a na třetím místě jsou umístěny právě výnosy z bankovních poplatků.⁴⁷

Bankovní poplatky, které se pojí s běžným účtem běžného občana, jsou různé. Je pochopitelné, že se individuální potřeby klientů liší a že se průměrný klient liší banku

⁴⁴ ROD, A. Bankovní poplatky a provize, [online] 2010 [cit. 2010-05-20]. Dostupné z WWW:

<<http://www.bankovnipoplatky.com/bankovni-poplatky-a-provize--vime-co-vlastne-predstavuji-10350.html>>

⁴⁵ ČNB, Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2008. Praha: ČNB 2009. s. 72. ISBN 978-70-87225-17-2. [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-18]. Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2008_cz.pdf>

⁴⁶ ROD, A. Analýza ziskovosti bank v ČR bez bankovních poplatků, [on-line] 2010. [cit. 2010-10-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/analiza-ziskovosti-bank-v-cr-bez-bankovnich-poplatku---2-dil-komerční-banka-10976.html>>

⁴⁷ ROD, A. Bankovní poplatky a provize, [on-line] 2010 [cit. 2010-10-06]. Dostupné z WWW:

<<http://www.bankovnipoplatky.com/bankovni-poplatky-a-provize--vime-co-vlastne-predstavuji-10350.html#>>

od banky. To je dáno mimo jiné tím, že se různé banky zaměřují na různý klientský segment - některé se specializují na bohatší klientelu, jiné na širokou veřejnost, některé významně preferují přímé bankovníctví, jiné rozšiřují síť poboček a jsou jistotou pro lidi, kteří nevěří internetu a mobilním telefonům.

Rozdílnost klientely je dána též poplatkovou politikou. Pokud se banka zaměřuje na movitější klienty, nasadí často vysoké základní poplatky, z nichž slevuje v případě, že klient má vyšší zůstatky na účtech, vysoké obraty či přijaté platby. Proto srovnání bankovních poplatků podle "typického" klienta není zcela přesné a přesvědčivé. Přesto je potřeba srovnání dělat a získat tak přehled o jakési cenové hladině bank - a typický bankovní klient je dobrým měřítkem.⁴⁸

Koncem roku 2009 byl prováděn průzkum o nejvýhodnější běžný účet. Do první „trojky“ se (vedle mBanky a Raiffeisen bank) dostala banka „velké čtyřky“ Česká spořitelna. Bankovní poradci sice uváděli náklady na vedení osobního účtu České spořitelny ve výši 253 Kč/měsíčně, avšak byly díky zvýhodněnému úročení zůstatku vysoké také měsíční výnosy z účtu, a to ve výši 174 Kč. Celkové čisté náklady na provoz účtu tak představují 79 Kč měsíčně.⁴⁹

Při rozhodování o výběru bankovního domu by nemělo jít v žádném případě pouze o výši poplatků. Důležitá je především kvalita služeb - a důvěra, s níž může klient své úspory a další finanční záležitosti svěřit své bance. A přestože kvalita služeb do značné míry závisí na vnitřních procesech banky, jejími hlavními činiteli jsou lidé a jejich přístup na informačních linkách a na pobočkách.⁵⁰

Srovnání dle typického klienta:

Každý klient banky využívá nepochybně jiné služby, každý klade důraz na jinou část bankovního servisu. Přesto lze vytvořit "typického bankovního klienta", který vychází

⁴⁸ ZÁMEČEK, P., NACHER, P. Který běžný účet se vyplatí [on-line] 2010. [cit. 2010-10-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/ktery-bezny-ucet-se-vyplati-3182006-285.html>>

⁴⁹ MindBridge Consulting: Tisková zpráva, [on-line], 2010. [cit. 2010-06-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.vyzkumy.cz/sites/default/files/tiskova%20zprava%202010%2001%2006%20banky.pdf>>

⁵⁰ ZÁMEČEK, P., NACHER, P. Který běžný účet se vyplatí [on-line] 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/ktery-bezny-ucet-se-vyplati-3182006-285.html>>

z chování převážné části uživatelů bankovních produktů. Typický klient bank v České republice z roku 2008 využívá tyto služby spojené s běžným účtem:

- vedení účtu,
- výpis z účtu 1x,
- příchozí platby 4x,
- vklad v hotovosti,
- trvalý příkaz 4x (1 na přepážce, 3 elektronicky),
- příkaz k úhradě 5x (1 na přepážce, 4 elektronicky),
- výběr z bankomatu 3x (2 z vlastní banky, 1 z cizí),
- platby u obchodníka 6x,
- platební karta 1x (elektronická),
- přímé bankovníctví.⁵¹

Tabulka č. 4.2 Měsíční náklady typického klienta spojené s běžným účtem (v Kč)

	Česká spořitelna	KB	ČSOB	UniCredit Bank
Náklady na účet	212	229	197	223

Zdroj: Sazebníky vybraných bank, vlastní úprava

Tabulka č. 4.2 ukazuje, že nejmenší měsíční náklady dle typického klienta, které jsou spojeny s běžným účtem má ČSOB a to ve výši 197 Kč. Druhá nejlevnější je Česká spořitelna s měsíčními náklady 212 Kč, následuje UniCredit Bank – 223 Kč. Nejvyšší měsíční náklady jsou u běžného účtu v Komerční bance. Ceny jednotlivých služeb jsou zachyceny v příloze č. 1.

4.2 Vývoj zisku z finanční činnosti v letech 2006 - 2009

Stabilní hospodaření bank je podmíněno průběžnou tvorbou zisku z finanční činnosti, tj. dosahováním zisku z hlavních bankovních činností. Mezi hlavní bankovní činnosti řadíme aktivní – poskytování úvěrů. Banky poskytují úvěry a vystupují tak v aktivní roli věřitele. Klient nemá na úvěr právní nárok, je to smluvní vztah mezi ním a bankou. Banka zde sleduje dva cíle – výnosnost úvěru a návratnost úvěru. Pasivními úvěrovými obchody jsou míněny vklady, a to termínované, korunové, devizové.). Další hlavní činností banky jsou pasivní

⁵¹ Typický klient [on-line] 2011 [cit. 2011-05-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/bankovni-poplatky/42664-za-co-plati-prumerni-cesi-bankovni-poplatky>>

úvěrové obchody – přijímání vkladů, banka se ocitá v dlužnické pozici. Takto vytvořený zisk musí být alespoň tak velký, aby pokryl provozní náklady banky i náklady vznikající v důsledku bankovních rizik.

Tabulka č. 4.3: Zisk z finanční činnosti bankovního sektoru v letech 2006-2009
(v mil. Kč)

	2006	2007	2008	2009
ZISK Z FINANČNÍ ČINNOSTI				
z toho:	116 864	134 393	138 356	168 378
Úrokový zisk	71 547	84 697	98 026	103 299
Výnosy z poplatků a provizí	32 918	35 854	36 111	36 441

Zdroj: ČNB; vlastní úprava

Vývoj finančního trhu v ČR v roce 2006 nezaznamenal žádné vážnější události a lze jej zhodnotit pozitivně. Nenastaly žádné události, které by ohrozily stabilní vývoj či bezpečné fungování trhu. Zisk z finanční činnosti bankovního sektoru za rok 2006 je zachycen v tabulce č. 4.3, dosáhl hodnoty 116,8 mld. Kč. Největší podíl na zisku měly úroky, které představovaly 61,2 % z celkového zisku z finanční činnosti. Zisk z poplatků a provizí se v roce 2006 zvýšil meziročně o 1,1 mld. Kč, což je cca o 3,5 % na hodnotu 32,9 mld. Kč. I když se jedná o meziroční přírůstek, oproti předchozím letům se tempo růstu zisku z poplatků výrazně zpomalilo (v letech 2001 až 2004 nabývalo hodnoty od 12,0 % do 18,9 %) Důvodem je zejména konkurenční boj na finančním trhu a velký zájem médií a veřejnosti o téma poplatků, což bankám neumožňuje zvyšovat ceny za své služby. Růst poplatkových výnosů je tak tažen především rostoucím počtem transakcí. Více než polovinu výnosů tvořily poplatky z platebního styku.⁵²

Vývoj na světových trzích v roce 2007 byl ovlivňován zejména krizí na americkém trhu hypoték, která v roce 2008 přerostla v hospodářskou krizi a postihla také Českou republiku. Finanční trhy ČR byly velmi odolné vůči těmto negativním vlivům. Podle ČNB nebyly zaznamenány žádné přímé důsledky na český finanční trh, což připisuje skutečnosti, že české banky se minimálně angažují na trzích investičních nástrojů a finanční sektor v ČR je vysoce likvidní.

⁵². ČNB, Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2006. Praha: 2007. s. 56. [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-18]. Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2006_cz.pdf>

Z tabulky č. 4.3 lze vidět, že v průběhu roku 2007 bylo v bankovním sektoru dosaženo zvýšení zisků z finanční činnosti o 17,5 mld. Kč, což je v meziročním srovnání nárůst o 15 %. Ke konci roku byla naměřena hodnota 134,4 mld. Kč. Zisk tuzemského bankovního sektoru z poplatků se v roce 2007 zvýšil o 2,9 mld. Kč (o 8,9 %) na 35,9 mld. Kč.

Vliv finanční krize na výši bankovních poplatků tedy nebyl potvrzen. Téměř 60 % výnosů z celkových poplatků a provizí tvořily v roce 2007 poplatky z platebního styku. Ve struktuře poplatků také stále více projevuje růst poplatků, které vyplývají z prodeje finančních produktů klientům (operace s cennými papíry atd.). Zdrojem dosahování výnosů z poplatků se ve větší míře stávají provize z příslibů a záruk.⁵³

I přes finanční krizi byl bankovní sektor v roce 2008 ziskový. Z tabulky č. 4.3 lze vyčíst, že zisk z finanční činnosti se zvýšil o 3,9 mld. Kč, což je zvýšení o 3 % a ke konci roku 2008 dosáhl hodnoty 138,4 mld. Kč. Naprostá většina bank byla zisková a banky většinou zaznamenaly meziroční růst. Skupina velkých bank oproti bankám malým a středním vytvořila méně zisku z finanční činnosti než v roce 2007, jejich zisk meziročně poklesl o 3,1%, což je 90,4 mld. Kč. I přesto vykázaly velké banky 65,3 % zisku z finanční činnosti celého bankovního sektoru.⁵⁴

V roce 2009 disponuje bankovní sektor nadále dostatečnými likvidními zdroji, dílčí ukazatele likvidity byly v průběhu roku 2009 stabilizované. V průběhu roku 2009 byl bankovní sektor opět ziskový. Zdrojem růstu čistého zisku byl zejména nárůst zisku z finanční činnosti. Ve srovnání s rokem 2008 se zvýšil o 30 mld. Kč (17,9%, viz tabulka č. 4.3) na 168,4 mld. Kč. Zisk z poplatků se zvýšil jen o 0,9% což znamená o 0,3 mld. Kč.

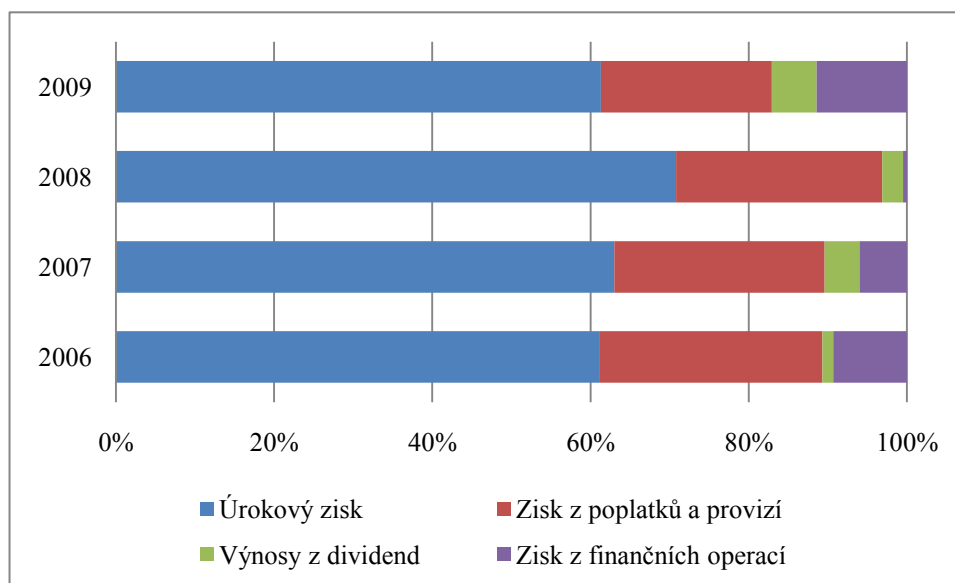
⁵³ ČNB, Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2007. Praha: ČNB, 2008. s. 55. ISBN 978-80-87225-04-2 [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-18]. Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2007_cz.pdf>

⁵⁴ ČNB, Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2008. Praha: ČNB, 2009. s. 54. ISBN 978-80-87225-17-2 [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-18]. Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2008_cz.pdf>

Graf č. 4.1: Struktura zisků z finanční činnosti podle druhu zisku v letech 2006-2009
(v %)

Zdroj: ČNB; vlastní úprava

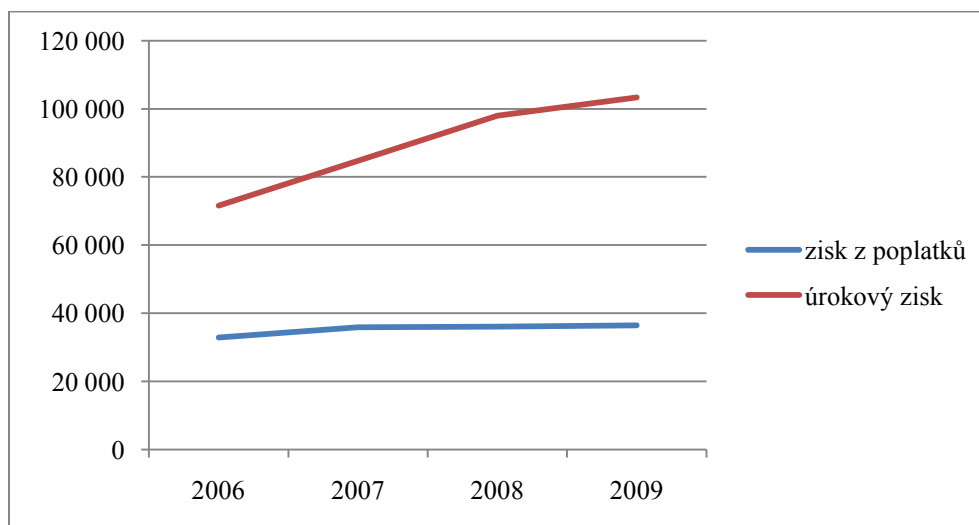
Z grafu č. 4.1 je patrné, že z jednotlivých kategorií zisků je nejvýznamnější úrokový zisk, který roste a v roce 2007 přesáhl 63% podíl z celkového zisku z finanční činnosti. Jak již bylo zmíněno, zisk bankovního sektoru z poplatků se v roce 2006 zvýšil o 1,1 mld. Kč (3,5 %) a v roce 2007 se zvýšil o 2,9 mld. Kč (8,9 %). Jedná se tedy o meziroční nárůst oproti minulým letům.

Struktura zisku z finanční činnosti celého bankovního sektoru se v roce 2008 změnila, což je zachyceno v grafu č. 4.1. V roce 2009 rostl jen úrokový zisk, neúrokový zisk v podobě poplatkových výnosů se zvýšil o necelé 1 % tedy o 0,3 mld. Kč na 36,1 mld. Kč. Jedná se o stagnaci ve srovnání s rokem 2008. Poplatky byly z 60 % tvořeny výnosy z platebního styku, které dosáhly hodnoty 27 mld. Kč. Ve struktuře poplatků se stále více projevuje růst poplatků, který vyplývá z prodeje finančních produktů.⁵⁵ V roce 2009 se změnila struktura neúrokového zisku. Zisk tuzemského bankovního sektoru z poplatků a provizí se v roce 2009 zvýšil, o zmíněných 0,9 % (0,3 mld. Kč) na 36,4 mld. Kč.⁵⁶

⁵⁵ ČNB, Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2008, Praha: ČNB, 2009. str. 71. ISBN 978-80-87225-17-2. [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-18]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2008_cz.pdf

⁵⁶ ČNB, Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2009, Praha: ČNB, 2010. str. 86. ISBN 978-80-87225-27-1. [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-18]. Dostupné z WWW:

Graf č. 4.2: Vývoj zisků z bankovních poplatků a úrokových zisků v letech 2006-2009
(v mil. Kč)

Zdroj: ČNB; vlastní úprava

V grafu č. 4.2 je zachyceno sledované období od roku 2006 do roku 2009. Výnosy z poplatků v tomto období rostou. Finanční krize nijak neovlivnila výši bankovních poplatků v ČR. V roce 2008, kdy finanční krize vypukla naplno, byly poplatkové výnosy realizovány ve výši 36 111 mil. Kč a zaznamenaly oproti minulému roku nárůst. V roce 2009 byly vybrány poplatky ve výši 36 441 mil. Kč, což lze považovat ve srovnání s rokem 2008, jako stagnaci.

4.3 Vývoj poplatkových výnosů „velkých bank“ v letech 2006-2009

4.3.1 Česká spořitelna

Česká spořitelna je stabilní bankou českého bankovního trhu, jejíž kořeny sahají až do roku 1825⁵⁷. V roce 1992 na dlouholetou tradici navázala Česká spořitelna jako akciová společnost. Po vstupu zahraničních vlastníků je banka od roku 2000 členem nadnárodního koncernu Erste Group, předního poskytovatele finančních služeb ve střední a východní

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2009_cz.pdf>

⁵⁷ Česká spořitelna [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-20]. Dostupné z WWW:

<http://www.csas.cz/banka/menu/cs/banka/nav10010_tiskove_centrum>

Evropě. Banka je titulována jako nejvýznamnější na českém trhu, obsluhuje přes 5 milionů klientů.⁵⁸

V následující tabulce je zachycen vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí České spořitelny za období 2006 – 2009.

**Tabulka č. 4.4: Vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí
ČS v letech 2006-2009 (v mil. Kč)**

	2006	2007	2008	2009
Celkové výnosy	32 275	36 724	42 712	45 894
Čistý úrokový výnos	21 010	24 727	30 239	31 128
Čisté příjmy z poplatků a provizí	8 997	9 639	11 020	11 402
Podíl poplatků a provizí na celkových výnosech (v %)	27,8	26,2	25,8	24,8

Zdroj: Česká spořitelna, Výroční zprávy; vlastní úprava

Objem čistého úrokového výnosu za rok 2006 činil 21 010 mil. Kč a čisté příjmy z poplatků a provizí dosáhly v tomto roce úrovně 8 997 mil. Kč. Procentuální podíl poplatků a provizí na celkových výnosech je 27,8 %, jak je patrné z tabulky č. 4.4.

V roce 2007 dosáhl čistý úrokový výnos 24 727 mil Kč. Ve srovnání s rokem 2006 se zvýšil o 3 717 mil Kč. Čisté příjmy z poplatků a provizí se ve srovnání s rokem 2006 zvýšily o 7 % a dosáhly úrovně 9 639 mil Kč, což je 26,2 % z celkových výnosů. Dosažený meziroční růst čistých poplatků a provizí je spojen s expanzí úvěrových obchodů, se zvyšováním objemu a počtu platebních transakcí a obchodů provedených klienty finanční skupiny.

V roce 2008 čisté úrokové výnosy opět rostly a dosáhly výše 30 239 mil. Kč. Důvodem toho růstu byl další růst úvěrových obchodů. Čisté příjmy z poplatků a provizí také rostly a oproti roku 2007 se zvýšily o 14 %. Úroveň těchto příjmů za rok 2008 je 11 020 mil. Kč. Procentuální podíl těchto poplatků na celkových výnosech představuje 25,8 %.

⁵⁸ Česká spořitelna [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-20]. Dostupné z WWW: <http://www.csas.cz/banka/menu/cs/banka/nav10010_tiskove_centrum>

Podíl čistých příjmů z poplatků a provizí na celkových provozních výnosech postupně klesá a v roce 2009 je tento podíl 24,8 %. Čisté příjmy z poplatků a provizí dosáhly v roce 2009 výše 11 402 mil. Kč, což znamená navýšení o 3 % ve srovnání s minulým obdobím.

4.3.2 Komerční banka

Komerční banka, a. s. (dále jen KB) je mateřská společnost Skupiny KB, která je tvořena devíti společnostmi. KB je také součástí mezinárodní skupiny Société Générale. KB byla založena v roce 1990 jako státní instituce a v roce 1992 byla transformována na akciovou společnost. V roce 2001 koupila státní 60% podíl v KB Société Générale. Po této privatizaci začala KB kromě své tradičně silné pozice na trhu podniků a municipalit rozvíjet své aktivity pro individuální zákazníky.

Tabulka č. 4.5: Vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí KB v letech 2006-2009 (v mil. Kč)

	2006	2007	2008	2009
Celkové výnosy	26 302	29 665	33 714	33 041
Čistý úrokový výnos	16 155	18 674	21 261	22 088
Čisté příjmy z poplatků a provizí	8 769	9 283	8 050	7 745
Podíl poplatků a provizí na celkových výnosech (v %)	33,3	31,2	23,8	23,4

Zdroj: Komerční banka, Výroční zprávy; vlastní úprava

Tabulka č. 4.5 ukazuje, že čistý úrokový výnos v roce 2006 u Komerční banky dosahoval 16 155 mil. Kč. Čisté příjmy z poplatků jsou ve výši 8 769 mil. Kč, tj. podíl 33,3 % na celkových výnosech.

V roce 2007 dosáhl čistý úrokový výnos 18 674 mil. Kč, což znamená, že oproti předchozímu roku vzrostl o 2 635 mil. Kč. Tento růst byl tažen rostoucími objemy úvěrových aktivit. Celkový objem čistých poplatků a provizí dosáhl 9 283 mil. Kč, což je nárůst 5,9 %. Tyto poplatky představují 31,2 % podíl na celkových výnosech. Výnosy z poplatků se opíraly o rozšíření klientské základny a větší počet klientských transakcí.

Čisté úrokové výnosy vzrostly o 13,2 % na 21 261 mil Kč v roce 2008. Čisté poplatky a provize dosáhly v tomto roce 8 050 mil. Kč, což představuje pokles 3,8 %. Procentuální podíl poplatků na celkových výnosech v tomto roce dosáhl výše 23,8 %.

Za rok 2009 vzrostly čisté úrokové výnosy o 3,9 % na 22 088 mil. Kč. Příjem z čistých poplatků a provizí byl meziročně nižší o 3,8 % a dosáhl 7 745 mil. Kč. Pokles byl důsledkem omezené hospodářské aktivity, která stlačila počty transakcí a prodeje podílových fondů a pokračujícího konkurenčního tlaku.⁵⁹ Z tabulky 4.5 lze vidět, že jak čistý příjem z poplatků a provizí, tak také procentuální podíl poplatků na celkových výnosech má klesající charakter a v roce 2009 je tedy nejnižší, a to 23,4 %. Na rozdíl od České spořitelny, jejíž podíl poplatků a provizí na celkových výnosech v % sice také klesá, ale čisté příjmy z poplatků a provizí ve sledovaném období roste.

4.3.3 Československá obchodní banka

Československá obchodní banka, a. s. působí jako univerzální banka na dvou národních trzích, českém a slovenském. ČSOB byla založena státem v roce 1964 jako banka pro poskytování služeb v oblasti financování zahraničního obchodu a volnoměnových operací. V červnu roku 1999 byla privatizována a jejím majoritním vlastníkem se stala belgická KBC Bank, která je součástí Skupin KBC. V červnu 2000 ČSOB převzala Investiční a Poštovní banku, a. s.

Tabulka č. 4.6: Vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí ČSOB v letech 2006-2009 (v mil. Kč)

	2006	2007	2008	2009
Celkové výnosy	30 383	32 090	32 245	32 933
Čistý úrokový výnos	17 958	21 198	21 385	23 018
Čisté příjmy z poplatků a provizí	6 890	7 309	6 644	6 550
Podíl poplatků a provizí na celkových výnosech (v %)	22,6	22,7	20,6	19,8

Zdroj: ČSOB, Výroční zprávy; vlastní úprava

⁵⁹ Výroční zprávy Komerční banky [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-22]. Dostupné z WWW: <http://www.kb.cz/file/cs/com/annual_reports/KB-vyrocní_zpráva_2009.pdf?v02>

Z tabulky č. 4.6 je patrné, že v roce 2006 činila výše čistého úrokového výnosu 17 958 mil Kč a čisté příjmy z poplatků a provizí 6 890 mil. Kč. Podíl poplatků na celkových výnosech je v tomto roce 22,6 %.

V roce 2007 došlo k navýšení čistých příjmů z poplatků a dosáhly ve srovnávaném období největší hodnoty a to 7 309 mil. Kč. Rovněž podíl poplatků na celkových výnosech dosáhl v roce 2007 vrcholu 22,7 %. Čistý výnos z úroků meziročně vzrostl o 16 % na 21 198 mil. Kč.

Čistý výnos z úroků vzrostl meziročně oproti roku 2007 o 1 % na 21 385 mil. Kč. Poplatky a provize v roce 2008 naopak poklesly, a to o 665 mil. Kč. Také procentuální podíl poplatků na celkových výnosech klesl o 2,1 %, tzn. na 20,6 %.

V roce 2009 došlo v porovnání s rokem 2008 k mírnému poklesu výnosů z poplatků a provizí, což lze přičíst zejména klesajícím poplatkům u investičních fondů, k čemuž docházelo kvůli snižujícím se objemům prodeje od počátku finanční krize. Dalším důvodem je snižování poplatků za platební služby v důsledku všeobecného snižování objemu plateb.⁶⁰ Došlo také k poklesu podílu poplatků na celkových výnosech, a to z 20,6 % na 19,8 %.

4.3.4 UniCredit Bank Czech Republic a. s.

Banka UniCredit Bank patří do Skupiny UniCredit. Počátky skupiny sahají až do roku 1473, kdy byl založen bankovní dům Rolo Banca. Novodobá historie UniCredit Group je spojena se sloučením devíti velkých italských bank a s následnou integrací s německou skupinou HVB a italskou bankou Capitalia. Akvizicí polské Bank Pekao začala v roce 1999 expanze skupiny (tehdy pod jménem UniCredito Italiano) do regionu střední a východní Evropy. V následujících letech pak růst pokračoval, jednak prostřednictvím akvizice skupiny Pioneer Investment, z níž byl pak vytvořen Pioneer Global Asset Management, a také cestou dalších strategických akvizic uskutečněných postupně v Bulharsku, na Slovensku, v Chorvatsku, Rumunsku, České republice a Turecku.⁶¹

⁶⁰ Výroční zpráva ČSOB, [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW: <http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocní-pololetní-zpravy/Vyrocní-zpravy/VZ_CSOb_2009.pdf>

⁶¹ Historie UniCredit Bank, [on-line]. 2010 [cit. 2010-10-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.unicreditbank.cz/cz/o-bance/skupina-unicredit.html>>

V roce 2005 se UniCredit spojila s německou skupinou HVB. Ta sama vznikla v roce 1998 sloučením dvou bavorských bank, Bayerische Vereinsbank a Bayerische Hypotheken- und Wechsel-Bank, což z HVB udělalo banku významnou v celoevropském měřítku. Integrace UniCreditu se skupinou HVB je pro skupinu motorem dalšího růstu: zvláště vzhledem k fúzi (r. 2000) HVB s rakouskou Bank Austria Creditanstalt, které byla silně zastoupena v mnoha regionech postkomunistické „nové“ Evropy.

Skupina UniCredit Group patří podle bilanční sumy ve výši 1,028 bilionu EUR k největším finančním skupinám v Evropě. Působí přímo ve 22 zemích a ve 27 zemích prostřednictvím svých obchodních zastoupení a má přes 40 mil. klientů.⁶²

UniCredit Bank Czech Republic a. s. zahájila svoji činnost na českém trhu v roce 2007. Vznikla integrací dvou dosud samostatně působících bankovních domů HVB Bank a Živnostenské banky.

Tabulka č. 4.7: Vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí

UniCredit Bank v letech 2007-2009 (v mil. Kč)

	2007	2008	2009
Celkové výnosy	9 030	10 769	9 753
Čistý úrokový výnos	5 318	6 408	6 195
Čisté příjmy z poplatků a provizí	2 949	2 711	2 450
Podíl poplatků a provizí na celkových výnosech (v %)	32,6	25,1	25,1

Zdroj: UniCredit Bank, Výroční zprávy; vlastní úprava

Rok 2006 není v tabulce 4.7 zahrnut, protože UniCredit Bank zahájila svoji činnost v roce 2007. Jak je již výše zmíněno, vznikla integrací HVB Bank a Živnostenské banky. Čisté příjmy z poplatků a provizí HVB Bank dosáhly v roce 2006 4 556 mil. Kč a Živnostenské banky 1 496 mil. Kč.

V roce 2007 (zahájení činnosti UniCredit Bank) dosáhly čisté příjmy z poplatků a provizí výše 2 949 mil. Kč. Poté je možné sledovat klesající trend, jak v roce 2008, kdy poplatkové výnosy činily 2 711 mil. Kč, tak i v roce 2009. Klesající tendenci má rovněž

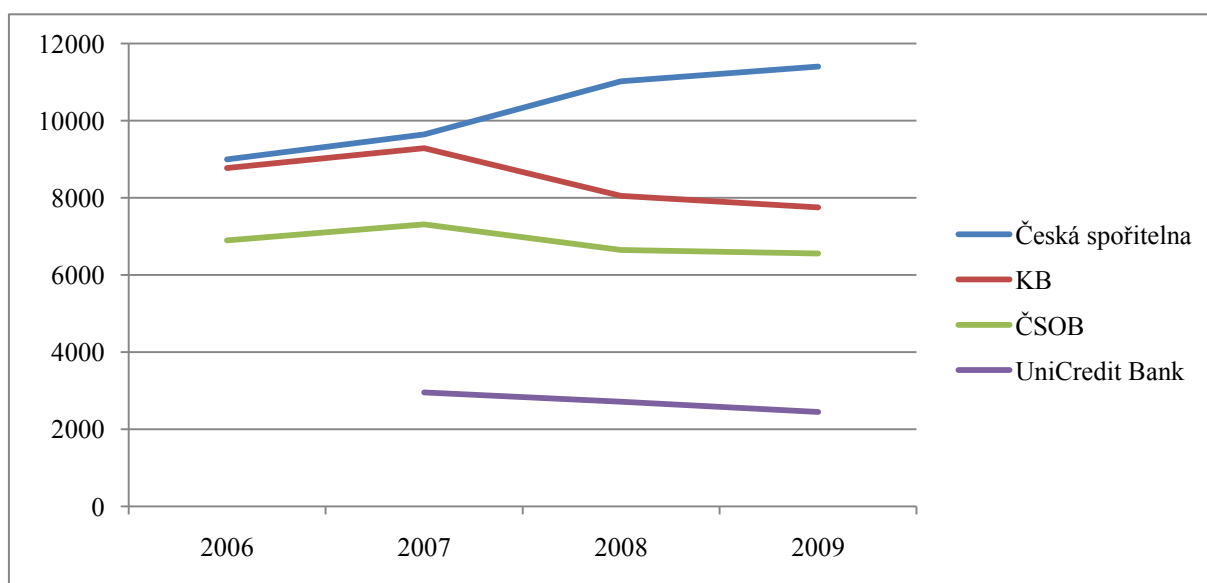
⁶² Historie UniCredit Bank, [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.unicreditbank.cz/cz/o-bance/skupina-unicredit.html>>

procentuální podíl poplatků na celkových výnosech. V roce 2009 však podíl zůstal na stejné úrovni, jako v roce 2008.

4.3.5 Komparace poplatkových výnosů vybraných bank

Na základě výše zmíněných poplatkových výnosů je provedeno celkové srovnání čistých příjmů z poplatků a provizí „velké čtyřky“ a také podílu poplatků a provizí na celkových výnosech jednotlivých bank za sledované období.

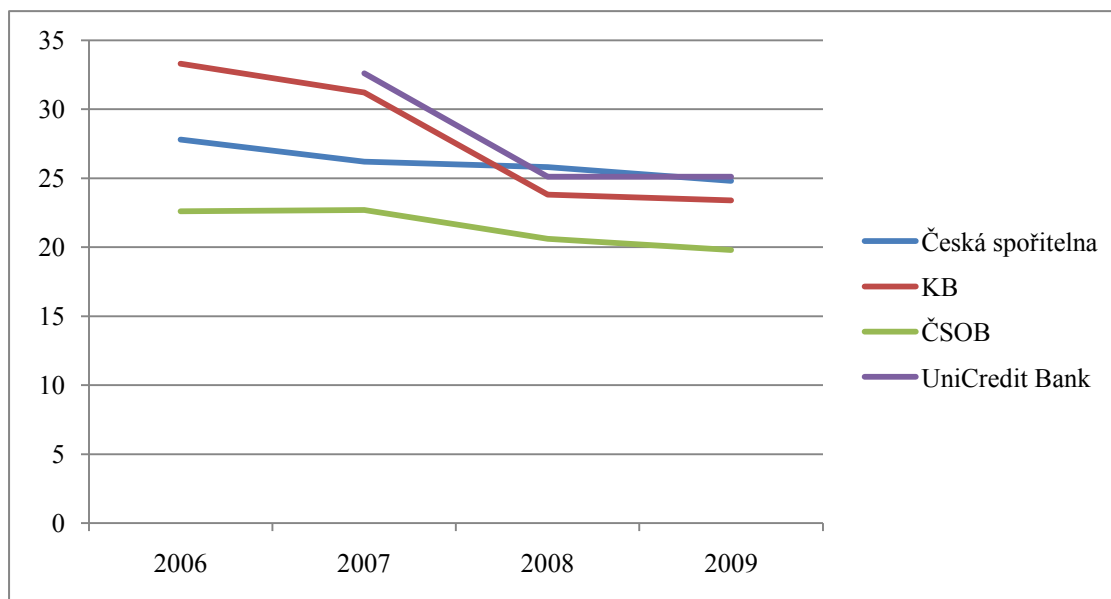
Graf č. 4.3: Srovnání čistých příjmů z poplatků a provizí velké čtyřky v období 2006-2009 (v mil. Kč)

Zdroj: Výroční zprávy ČS, KB, ČSOB, Unicredit Bank; vlastní úprava

Z grafu č. 4.3 lze vidět, jak se vyvíjely příjmy z poplatků velké čtyřky. Největších příjmů dosahuje Česká spořitelna a od roku 2006 nedošlo k meziročnímu poklesu těchto příjmů. Komerční banka měla druhé největší příjmy ze srovnávaných bank. Od roku 2007, kdy tyto příjmy dosáhly vrcholu, příjmy z poplatků Komerční banky klesají. Také u ČSOB dosáhly příjmy z poplatků vrcholu v roce 2007. V roce 2009 došlo k mírnému poklesu příjmů z poplatků ČSOB. Nejmenších příjmů z poplatků ze srovnávaných bank, dosáhla UniCredit Bank. Stejně jako u Komerční banky, příjmy z poplatků UniCredit Bank mají od roku 2007 klesající tempo růstu.

Graf č. 4.4: Srovnání podílů poplatků a provizí na celkových výnosech jednotlivých bank v období 2006 – 2009 (v %)

Zdroj: Výroční zprávy ČS, KB, ČSOB, Unicredit Bank; vlastní úprava

Největšího podílu poplatků na celkových výnosech za srovnávané období dosahuje UniCredit Bank, i když celkové výnosy v absolutní výši má ze srovnávaných bank nejnižší. Jen v roce 2008 má Česká spořitelna o sedm desetín procenta vyšší podíl poplatků na celkových výnosech, než UniCredit Bank. V roce 2006, kdy UniCredit Bank ještě nebyla na českém trhu, má největší podíl poplatků na celkových výnosech Komerční banka. V dalších letech ovšem tento podíl klesá. Česká spořitelna má v roce 2006 druhý největší podíl poplatků na celkových výnosech a jak už bylo zmíněno, v roce 2008 dosahuje dokonce největšího podílu. Z grafu 4.4 je také patrné, že nejnižší podíl za celé srovnávané období má ČSOB, který v roce 2007 dosáhl vrcholu 22,7 %. Je vidět, že celkově se procentuální podíl poplatků na celkových výnosech snižuje. Tento pokles je zapříčiněn konkurenčním tlakem, nižším počtem transakcí, postupným zvyšováním podílu elektronických plateb, které jsou levnější než klasické platební metody a přechodem klientů na cenově výhodnější finanční balíčky.

V tabulce č. 4.8 je vidět pořadí všech bankovních domů podle poplatkových výnosů. Věvodí mu Česká spořitelna s podílem 31,29 % na všech vybraných poplatcích v roce 2009. Nepřekvapí, že na stupních vítězů se umístili hned tři zástupci velké bankovní čtyřky (Česká spořitelna, Komerční banka, ČSOB), kteří v roce 2009 dohromady vybrali přes 70 % všech bankovních poplatků. Mezi tyto tři velké banky a posledního zástupce velké čtyřky, UniCredit Bank, se z hlediska absolutní výše neúrokových výnosů vklínila GE Money Bank s 8,75% podílem. Čtyři největší banky se podílí na celkovém poplatkovém výnosu 77,23 % a částkou 28 147 000 000 Kč.

Tabulka č. 4.8: České banky a jejich poplatkové výnosy v roce 2009

Banka	Čisté poplatkové výnosy za rok 2009 (v tis. Kč)	Podíl na celkových poplatcích bankovního sektoru v ČR (v %)
Česká spořitelna	11 402 000	31,29
Komerční banka	7 745 000	21,25
ČSOB	6 550 000	17,97
GE Money Bank	3 187 626	8,75
UniCredit Bank	2 450 000	6,72
Raiffeisenbank	1 589 033	4,36
Hypoteční banka	351 000	0,96
Volksbank CZ	350 000	0,96
ING Bank	310 572	0,85
LBBW Bank CZ	86 522	0,24
J&T Banka CZ	33 475	0,09
Wüstenrot hypoteční banka	14 054	0,04
Banco Popolare	5 453	0,01
<i>Poštovní spořitelna</i>	<i>Retailová značka skupiny ČSOB.</i>	
<i>mBank</i>	<i>Organizační složka BRE Bank SA, člen skupiny Commerzbank.</i>	
<i>Citibank</i>	<i>Pobočka akciové společnosti Citibank Europe plc se sídlem v Irsku.</i>	
Poplatkové výnosy celkem	36 441 000	100

Zdroj: Bankovnípoplatky.com

4.4 Přehlednost poplatkových sazebníků

České banky se dělí na dvě skupiny. Na ty s poměrně přehlednými a uživatelsky přívětivými sazebníky a na ty, jejichž sazebníky jsou značně nepřehledné. Dobrou zprávou je, že většina českých bank už patří do první skupiny. Do skupiny nejhorších sazebníků bych osobně zařadila sazebník Poštovní spořitelny a České spořitelny, protože jsou nepřehledné a komplikované.

V zásadě existují dva druhy pojetí ztvárnění sazebníku – jedna přehledná srovnávací tabulka, kde klient najde všechny druhy účtů i služeb – např. ČSOB, KB a GE Money Bank. Klient v nich má víceméně hned jasno, co všechno patří do balíčku a co už nikoliv a kolik ta která služba stojí v rámci účtu i mimo balíčkový účet.

Druhou alternativou je prezentace jednotlivých služeb či účtů zvlášť – např. UniCredit, Poštovní spořitelna. UniCredit má pod každým balíčkovým účtem přehledně vyjmenovány, jaké služby klient za zaplacený paušál může zvolit. Pro klienta je samozřejmě ideální, když je sazebník v jednom dokumentu (třeba v pdf formátu) a nemusí skákat z jednoho dokumentu či odkazu na druhý. Takový sazebník najdeme například u KB. V jiných bankách lze narazit na rozdělení sazebníku na účty, platební styk a další služby.

Do skupiny bank se spíše přehlednějšími sazebníky patří KB, ČSOB, Citibank. U posledních dvou jmenovaných institucí usnadňuje orientaci skutečnost, že většinu položek nezaplatňují, takže se náklady klienta dají rychle spočítat. Obecně se poplatky obtížněji počítají v sazebníku České spořitelny. Pokud se ovšem člověk spolehne na internetový konfigurator, je věc jednoduchá. Problémem je, že takto sestavený účet bude dražší než obtížně sestavený účet podle sazebníku.

Z konfiguratoru totiž není jasné, kolik by jednotlivé položky stály samostatně, kdyby je klient nezahrnul do balíčku Osobního účtu. Samotné dělení služeb je poměrně složité, služby (Standard, Plus, Speciál) se dále dělí na jednotlivé kategorie s počtem produktů a vše navíc komplikují výběrové sady. Jednotlivé produkty jsou tak těžko uchopitelné a nedají se od sebe oddělit. Kámen úrazu bývají nejasné formulace nebo složité pojmenování některých položek.

Obecným problémem sazebníků, který přispívá k nepřehlednosti, je také fakt, že často obsahují aktuálně nabízené účty a účty, které již banka nenabízí, aniž by byly nějak výrazněji graficky od sebe odlišeny (např. GE Money) či byly ve zcela jiné kapitole.

K přehlednosti sazebníků zajisté nepřispívá velké množství hvězdiček, výjimek, upřesňujících informací pod čarou či doprovodných „vysvětlujících“ textů. Stálo by také za to, označovat změny sazebníku oproti minulému stavu, jako to udělala mBank (k 1. 9. 2009). Vyznat se v sazebnících bank zkrátka není snadné. Pro běžné klienty je v praxi velmi komplikované, pokud ne přímo nemožné porovnávat nabídky jednotlivých bank. Řešením by bylo sjednocení terminologie a možná i snížení počtu balíčkových účtů, kterých je v posledních letech mnoho.

4.5 Finanční krize a její vliv na bankovní odvětví

Akutní finanční krizi, jejíž projevy na světových trzích v roce 2007 byly spojeny s nárůstem nejistoty, výprodeji aktiv a rizikem celkového kolapsu finančního sektoru, se pomocí bezprecedentních opatření centrálních bank a jiných veřejných institucí podařilo zažehnat.

V 1. pololetí roku 2009 se česká ekonomika nacházela v recesi, která byla vyvolána zejména propadem zahraniční poptávky. HDP pokleslo v meziročním srovnání o 4,2 % a průměrná inflace měřená indexem spotřebitelských cen zpomalila na 1,0%. V roce 2010 HDP stoupl o 2,2 % ve srovnání s krizovým rokem 2009. Průměrná meziroční inflace v roce 2010 dosáhla 1,5 %.⁶³

Český bankovní sektor nebyl nijak znatelně zasažen, protože se opíral o řadu podpůrných faktorů (např. restrukturalizace finančních institucí, retailové operace, nízký podíl cizoměnových úvěrů). Stabilním zdrojem financování byly a stále jsou klientské vklady, poměrový ukazatel vkladů k úvěrům dosáhl v roce 2009 téměř 138%. Tuzemské banky mají relativně silné postavení a jejich stabilním zdrojem financování jsou klientské vklady.⁶⁴

⁶³ ČSÚ, Česká ekonomika [on-line]. 2011 [cit. 2011-05-01]. Dostupné z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/ceska_ekonomika_v_roce_2010_zakladni_trendy>

⁶⁴ MFČR, Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2009, [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-23] Dostupné z WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Shrnuti_Zpravy_o_vyvoji_FT_v_roce_2009_pdf.pdf>

Banky se řídí konzervativní investiční politikou, díky které neinvestovaly prostředky do tzv. toxických aktiv⁶⁵, a tudíž bezprostřední dopad plynoucí z první fáze finanční krize se jich nedotknul. Musí ovšem, stejně jako všechny ekonomické subjekty, čelit druhotným dopadům, které vyplývají z významného poklesu dynamiky HDP (v roce 2009 pokleslo v meziročním srovnání o 4,2%). S těmito problémy se banky vyrovnávají bez větších problémů.

Navzdory ekonomické krizi vzrostl českým bankám a spořitelnám celkový zisk. Hlavním zdrojem tohoto zlepšení byl růst zisku z finanční činnosti, což potvrdila i ČNB. Z velkých bank (banky s aktivy nad 150 mld. Kč) si v roce 2009 nejlépe vedla ČSOB, která meziročně zvýšila svůj čistý zisk na 17,4 mld. Kč. Nárůst zisku vykázala také Česká spořitelna na 12 mld. Kč. Komerční bance zisk naopak klesl zisk o 16,4 %. UniCredit Bank zaznamenala také pokles zisku, a to o 44 %.⁶⁶

Ekonomika a finanční sektor ČR reagovaly na krizi příznivěji než ve většině ostatních zemí střední a východní Evropy. Banky v ČR se na rozdíl od hroutících se finančních ústavů ve světě obešly bez podpůrných injekcí od státu a vykázaly dokonce velmi slušné zisky. Pravidelné zátěžové testy ČNB, zkoumající odolnost bank při různě pesimistických krizových scénářích ukázaly, že bankovní sektor by odolal i velmi nepříznivému ekonomickému vývoji. K tomu přispěla řada faktorů: nižší deficity běžného účtu v minulých letech, kapitálová přiměřenost, vysoký podíl vkladů k úvěrům, nižší závislost na volatilním příhraničním dluhovém financování a menší rozsah cyklických investic.⁶⁷

Bankovní asociace zase vyzdvihuje „zdravé základy“ sektoru jak z hlediska výnosů, tak kvality úvěrového portfolia. Banky dokázaly včas reagovat na začínající krizi a zpřísnily úvěrovou politiku. Dalším významným faktorem, který pomohl tuzemským bankám krizi ustát, byli sami klienti. České banky mají vysoké výnosy z bankovních poplatků, které zvyšují jistotu příjmů bank. Tyto poplatky platí bez výjimky všichni klienti. Bez poplatků by výnosy finančních ústavů klesly až o 20 až 35%. I díky stabilním příjmům z poplatků se české banky

⁶⁵ Toxická aktiva jsou taková finanční aktiva, jejichž hodnota výrazně klesla a pro která už neexistuje fungující trh.

⁶⁶ Zisk pěti největších bank. [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-27] Dostupné z WWW: <http://www.ihned.cz/download/DOT_nwsltr/Bank_2010_13.pdf>

⁶⁷ MFČR, Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2009. [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-23] Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Shrnuti_Zpravy_o_vyvoji_FT_v_roce_2009_pdf.pdf>

na rozdíl od některých zahraničních nepouštěly do riskantních obchodů a držely se konzervativního investování.⁶⁸

ČR nezasáhla primárně krize finanční, ale hospodářská, a to zprostředkovaně v důsledku exportní závislosti ČR. Problémy reálné ekonomiky však mají negativní dopad na český finanční sektor. Pokles tržeb a mezd dopadá na schopnost nefinančních podniků i jednotlivců splácet své závazky.⁶⁹

Rizika pro finanční stabilitu v České republice zůstávají podle ČNB stále vysoká, tím hlavním je obnovení recese. Dalším významným rizikem, které vyplývá ze současného fiskálního vývoje, je potencionální ztráta důvěry finančních trhů ve schopnost vlád rostoucí státní dluh financovat. Rostoucí ztráty z nesplacených úvěrů a slabší provozní zisky by mohly vést až ke ztrátovému hospodaření některých bank.⁷⁰ Struktura bankovního sektoru je stabilizovaná, na konci prvního čtvrtletí roku 2010 pokračovalo v činnosti celkem 39 bank a také mírně stoupl objem bilance bankovního sektoru na 4, 11 bilionů Kč a předpokládám, že budoucí vývoj bude obdobný.

4.6 Shrnutí

V současné době převyšují úvěrové výnosy, výnosy poplatkové. Bankovní poplatky v ČR jsou vyšší než v okolních státech. Na tuto situaci reagují mnohé mezinárodní finanční instituce, které se zabývají otázkou regulace bankovních poplatků. Část, která je proti regulaci tvrdí, že přísnější usměrňování bankovních poplatků může srazit ekonomiku a ubrat do roku 2015 až 3 % globálního ekonomického růstu, což by samozřejmě pocítila i Česká republika. Podle předsedy IIF⁷¹ Josefa Ackemanna by toto opatření vedlo ke ztrátě cca 9,7 milionu pracovních míst, které by v důsledku reformy nevytvořila, růst HDP by se zpomalilo cca o 4,4 % během následujících deseti let, a proto vyzývá orgány, aby pečlivě zvážily obsah, načasování a dopady navrhovaných regulačních reform bankovního sektoru, které by působily jako brzda ekonomické aktivity.

⁶⁸ Bankovní asociace, Bankovní sektor 2009-2010. [on-line]. 2011 [cit. 2011-04-13] Dostupné z WWW: <<http://www.czech-ba.cz/bankovni-sektor/bankovni-sektor-zakladni-informace>>

⁶⁹ MFČR, Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2009. [on-line]. 2010 [cit. 2010-06-23] Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Shrnuti_Zpravy_o_vyvoji_FT_v_roce_2009_pdf.pdf>

⁷⁰ ČNB, Zpráva o finanční stabilitě 2009/2010. [on-line]. 2010 [cit. 2011-02-21] Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/frait_20100618_seminar_zfs_verejnost.pdf>

⁷¹ IIF neboli Institut mezinárodních financí sdružuje a chrání zájmy 400 světových bank.

Světová finanční krize přinesla klientům zásadní ponaučení. Nekupovat nic, u čeho klient nezná předem všechna rizika a možnost ztrát a čemu sám dobře nerozumí. Proto se prioritou bank stává finanční poradenství, po kterém navíc sami klienti dlouhodobě volají. Cílem poradenství je, aby klienti opravdu rozuměli a věděli, co jim banka prodává. Ze strany bank si to však vyžádá mimořádně velké investice do proškolení a vzdělávání zaměstnanců.

Stabilní hospodaření bank je podmíněno průběžnou tvorbou zisku z finanční činnosti. Tento zisk musí alespoň tak velký, aby pokryl provozní náklady banky i náklady vznikající v důsledku bankovních rizik. Bankovní sektor v letech 2006 – 2009 nezaznamenal žádný propad, naopak, zisk z finanční činnosti v těchto letech rostl. Také výnosy z poplatků bankovního sektoru zaznamenaly přírůstek. Největších čistých příjmů z poplatků a provizí dosahuje ze srovnávaných bank Česká spořitelna. Ve sledovaném období nešlo k meziročnímu poklesu těchto příjmů. UniCredit Bank má nejmenší příjmy z poplatků a provizí z „velké čtyřky“, ale dosahuje největšího podílu těchto příjmů z poplatků na celkových výnosech. Srovnávané banky v roce 2009 dohromady vybraly 77,23% všech bankovních poplatků v České republice.

Bankovní sektor si uchovává velmi silnou pozici z hlediska poměru úvěrů a vkladů. Vysoká je také úroveň likvidity bank. Tato silná pozice bank přispěla k relativně stabilní situaci na finančním trhu. Naprostá většina bank byla zisková a banky většinou zaznamenaly meziroční růst.

5 Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat bankovní poplatky a zjistit, zda současná finanční krize poplatky ovlivnila. Můžu konstatovat, že finanční krize měla převážnější vliv na výši úvěrových výnosů než na bankovní poplatky, které jsou důležitým zdrojem financování bankovních institucí a v posledních letech zaznamenávají neustálý nárůst. Větší vliv než finanční krize, ovlivňuje výši poplatků chování bankovních institucí a jejich konkurenční boj.

Bakalářská práce se v teoretické části věnovala historii bankovníctví a jeho vývojem. Byl zde popsán vznik peněz, vznik prvních bankovních domů, prvních spořitelen a pojišťoven a počátky obchodního bankovníctví.

Druhá část práce byla zaměřena na popis bankovních poplatků spojené s běžným účtem pro fyzické osoby. Jedná se o poplatky spojené s vedením běžného účtu, poplatky za bezhotovostní platební styk, poplatky za použití platební karty, poplatky za hotovostní platební styk a poplatky za elektronické bankovníctví.

V třetí části práce byl zachycen vývoj zisku bankovního sektoru v letech 2006 – 2009, který meziročně rostl. Pozornost zde byla věnována také „velké čtyřce“. Metodou komparace byly porovnány poplatkové výnosy v letech 2006 – 2009 této „velké čtyřky“, které se pohybovaly od 2 450 mil. Kč do 11 400 mil. Kč a procentuální podíl poplatků a provizí na celkových výnosech, který dosahoval 19,8 % - 32,6 %. Česká spořitelna, Komerční banka, ČSOB a UniCredit Bank v roce 2009 vybraly 77,23 % všech bankovních poplatků v České republice. Byl zde zmíněn problém přehlednosti sazebníků bankovních poplatků, které má každá banka zveřejněny na svých webových stránkách a také zde byl popsán vliv finanční krize na bankovní odvětví.

Finanční krize otestovala sílu bankovního sektoru. Díky podpůrným nástrojům bankovních institucí zaznamenaly banky v České republice pouze mírné snížení ziskovosti. Hlavním podpůrným nástrojem i nadále zůstávají relativně stabilní příjmy z bankovních poplatků.

Negativní ekonomická situace nezanechala na bankovním odvětví žádný viditelný šrám. Díky dříve provedené restrukturalizaci některých finančních institucí, zaměřením se na retailové operace či nízkým podílem cizoměnových úvěrů přežil český bankovní sektor bez jakékoliv újmy.

Více než negativní ekonomická situace ovlivňuje český bankovní sektor Evropské společnosti. V roce 2008 probíhaly intenzivní přípravy řady úprav v regulaci za účelem transpozice předpisů ES, které pokračovaly i v následujícím roce. Proběhla novelizace Zákona o spotřebiteli, která se zabývala sazebníky i cenami bankovních služeb.

Seznam literatury

- [1] DVOŘÁK, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2005. 681 s. ISBN 80-7201-515-X.
- [2] MÁČE, M. *Platební styk klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Garda Publishing a.s., 2006. 220 s. ISBN 80-247-1725-5
- [3] POLOUČEK, S. *Bankovníctví*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.
- [4] POLOUČEK, S. *České bankovníctví na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Ostrava: Ethic, 1999. 208 s. ISBN 80-238-3982-9.
- [5] POLOUČEK, S. *Peníze, banky, finanční trhy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 415 s. ISBN 978-80-7400-152-9
- [6] REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. Vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.
- [7] VENCOVSKÝ, F. a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 589 s. ISBN 80-7265-030-0.

Elektronické zdroje a publikace

- [8] ROD, A. *Analýza ziskovosti bank v ČR bez bankovních poplatků*. Praha: 2010. [on-line]. [cit. 2010-10-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/analyza-ziskovosti-bank-v-cr-bez-bankovnich-poplatku---2-dil-komerzni-banka-10976.html>>
- [9] ROD, A. *Bankovní poplatky a provize*. Praha: 2010. [online]. [cit. 2010-05-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/bankovni-poplatky-a-provize--vime-co-vlastne-predstavuji-10350.html>>
- [10] ŘEZÁBEK, P. *Přínos finanční krize*. Praha: 2009. [online]. [cit. 2010-01-17]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091208_svaz_podnikatelu.pdf>

- [11] ZÁMEČEK, P. NACHER, P. *Který běžný účet se vyplatí*. Praha: 2008. [on-line]. [cit. 2010-06-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/ktery-bezny-ucet-se-vyplati-3182006-285.html>>
- [12] *Úvěrová krize*. ČNB [online]. [cit. 2010-01-16]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Holman_20081008_uverova_krize.pdf>
- [13] *Poštovní spořitelna, produkty*. [online]. [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <http://www.postovnisporitelna.cz/Documents/Produkty/ELB/Max_internetbanking_ps/Max_IB_PS_uzivatelska_prirucka.pdf>
- [14] *Příkaz k úhradě*. [online]. [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=312>>
- [15] *Cash Advance*. [online]. [cit. 2010-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://archiv.vydelavej.cz/115-CASH-ADVANCE.html>>
- [16] *Sazebník poplatků KB*. [on-line]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.sazebnik-kb.cz/file/cms/cs/sazebniky/kb-sazebnik-1.pdf?20100317>>
- [17] *Sazebník poplatků ČS*. [on-line]. [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://www.csas.cz/banka/menu/cs/banka/nav00080_sk_vkladove_produkty#toc_N10056>
- [18] *Sazebník poplatků ČSOB*. [on-line]. [cit. 2010-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.csob.cz/cz/Csob/Sazebniky/Stranky/Sazebnik-pro-fyzicke-osoby-obcany.aspx#f>>
- [19] *Sazebník poplatků UniCredit Bank*. [on-line]. [cit. 2010-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.unicreditbank.cz/cz/sazebnik/obcane/osobni-konta.html>>
- [20] *Historie ČS*. [on-line]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW: <http://www.csas.cz/banka/menu/cs/banka/nav10002_profil>
- [21] *Historie ČSOB*. [on-line]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.csob.cz/cz/Csob/O-CSOB/Profil-CSOB/Stranky/default.aspx>>

[22] *Historie KB*. [on-line]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW:

<<http://www.kb.cz/cs/o-bance/o-nas/zakladni-informace.shtml>>

[23] *Historie UniCredit Bank*. [on-line]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW:

<<http://www.unicreditbank.cz/cz/o-bance/skupina-unicredit.html>>

[24] *Česká ekonomika* [on-line]. [cit. 2011-05-01]. Dostupné z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/ceska_ekonomika_v_roce_2010_zakladni_trendy>

[25] Bankovní sektor 2009-2010. [on-line]. 2011 [cit. 2011-04-13] Dostupné z WWW:

<<http://www.czech-ba.cz/bankovni-sektor/bankovni-sektor-zakladni-informace>>

Zpravodajské servery

[26] *Cash back*. [online]. [cit. 2010-02-20]. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/cash-back-se-zmenil-v-prisne-chranene-tajemstvi-flh-/bank.asp?c=A090630_094153_bank_fib>

[27] *Bankovní poplatky*. [online]. [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW:

<<http://www.ct24.cz/ekonomika/81266-ceske-banky-loni-vytahly-na-poplatcich-z-klientu-47-miliard/>>

[28] *Bankovní sektor*. [online]. [cit. 2010-01-16]. Dostupné z WWW:

<http://www.financninoviny.cz/zpravy/bankovni-sektor-byl-ve-ztrate-naposledy-pred-desetiletym/414332&id_seznam=5379>

[29] *Právní regulace bezhotovostního bankovního styku*. [online]. [cit. 2010-02-

18]. Dostupné z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078240-22286300-F00000_d-pravni-regulace-bezhotovostniho-platebniho-styku>

[30] KLIMÁNKOVÁ, G. *Nespravedlivé zahraniční platby*. Praha: 2009. [online]. [cit. 2010-

02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/zahranicni-platby-zdrazily-nespravedlive-poplatky/>>

[31] *Typický klient*. [on-line]. [cit. 2011-05-03]. Dostupné z WWW:

<<http://www.penize.cz/bankovni-poplatky/42664-za-co-plati-prumerni-cesi-bankovni-poplatky>>

Výroční zprávy

[32] *Výroční zpráva KB 2006*. Praha: 2007. [on-line]. [cit. 2010-06-06]. Dostupné z WWW: <http://www.kb.cz/file/cs/com/annual_reports/KB-vyrocní_zpráva_2006.pdf?v01>

[33] *Výroční zpráva KB 2007*. Praha: 2008. [on-line]. [cit. 2010-06-06]. Dostupné z WWW: <http://www.kb.cz/file/cs/com/annual_reports/KB-vyrocní_zpráva_2007.pdf>

[34] *Výroční zpráva KB 2008*. Praha: 2009. [on-line]. [cit. 2010-10-06]. Dostupné z WWW: <http://www.kb.cz/file/cs/com/annual_reports/KB-vyrocní_zpráva_2008.pdf>

[35] *Výroční zpráva KB 2009*. Praha: 2010. [on-line]. [cit. 2010-10-06]. Dostupné z WWW: <http://www.kb.cz/file/cs/com/annual_reports/KB-vyrocní_zpráva_2009.pdf?v02>

[36] *Výroční zpráva ČS 2006*. Praha: 2007. [on-line]. [cit. 2010-06-22]. Dostupné z WWW: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2006.pdf>

[37] *Výroční zpráva ČS 2007*. Praha: 2008. [on-line]. [cit. 2010-06-22]. Dostupné z WWW: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2007.pdf>

[38] *Výroční zpráva ČS 2008*. Praha: 2009. [on-line]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2008.pdf>

[39] *Výroční zpráva ČS 2009*. Praha: 2010. [on-line]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2009.pdf>

[40] *Výroční zpráva UniCredit Bank 2006*. Praha: 2007. [on-line]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.unicreditbank.cz/download/vyrocní-zpravy/hvb2006.pdf>>

[41] *Výroční zpráva UniCredit Bank 2007*. Praha: 2008. [on-line]. [cit. 2010-06-24]. Dostupné z WWW: <http://www.unicreditbank.cz/download/vyrocní-zpravy/VZ_UCB_cz_07.pdf>

[42] *Výroční zpráva UniCredit Bank 2008*. Praha: 2009. [on-line]. [cit. 2010-06-26]. Dostupné z WWW: <http://www.unicreditbank.cz/download/vyrocní-zpravy/VZ_UCB_cz_08.pdf>

- [43] *Výroční zpráva UniCredit Bank 2009*. Praha: 2010. [on-line]. [cit. 2010-06-06]. Dostupné z WWW: <http://www.unicreditbank.cz/download/vyrocnizpravy/VZ_UCB_2009_www.pdf>
- [44] *Výroční zpráva ČSOB 2006*. Praha: 2007. [on-line]. [cit. 2010-05-25]. Dostupné z WWW: <http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocnipololetnizpravy/Vyrocnizpravy/VZ_CSOB_2006.pdf>
- [45] *Výroční zpráva ČSOB 2007*. Praha: 2008. [on-line]. [cit. 2010-05-25]. Dostupné z WWW: <http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocnipololetnizpravy/Vyrocnizpravy/VZ_CSOB_2007.pdf>
- [46] *Výroční zpráva ČSOB 2008*. Praha: 2009. [on-line]. [cit. 2010-05-25]. Dostupné z WWW: <http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocnipololetnizpravy/Vyrocnizpravy/VZ_CSOB_2008.pdf>
- [47] *Výroční zpráva ČSOB 2009*. Praha: 2010. [on-line]. [cit. 2010-05-25]. Dostupné z WWW: <http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocnipololetnizpravy/Vyrocnizpravy/VZ_CSOB_2009.pdf>
- [48] ČNB, *Zpráva o vývoji dohledu nad finančním trhem 2007*. Praha: 2008 ISBN 978-80-87225-04-2. [on-line]. [cit. 2010-06-15]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2007_cz.pdf>
- [49] ČNB, *Zpráva o vývoji dohledu nad finančním trhem 2008*. Praha: 2009 ISBN 978-80-87225-17-2. [on-line]. [cit. 2010-06-18]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2008_cz.pdf>
- [50] ČNB, *Zpráva o vývoji dohledu nad finančním trhem 2009*. Praha: 2010 ISBN 978-80-87225-27-1. [on-line]. [cit. 2010-06-19]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2009_cz.pdf>

[51] MFČR, *Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2009*, [on-line]. [cit. 2010-06-23].

Dostupné z WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Shrnuti_Zpravy_o_vyvoji_FT_v_roce_2009_pdf.pdf>

[52] ČNB, *Zpráva o finanční stabilitě 2009/2010*. [on-line]. [cit. 2011-02-21] Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/frait_20100618_seminar_zfs_verejnost.pdf>

Ostatní zdroje

[53] Zákon č. 284/2009 Sb., o bankovním styku [online] 2010 [cit. 2010-02 18].

Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/284_2009_zakon_o_platebnim_styku.pdf>

Seznam zkratk

a. s.	akciová společnost
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna
ČSOB	Československá obchodní banka
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
KB	Komerční banka
NBČS	Národní banka Československá
RVHP	rada vzájemné hospodářské pomoci
SBČS	Státní banka Československá
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný

Seznam tabulek

Tabulka č. 3.1: Přehled nejznámějších poplatků vybraných bank v Kč.....	35
Tabulka č. 4.1: Členění bank podle České národní banky k 31. 12. 2010	39
Tabulka č. 4.2: Měsíční náklady typického klienta spojené s běžným účtem (v Kč)	42
Tabulka č. 4.3: Zisk z finanční činnosti bankovního sektoru v roce 2006-2009 (v mil. Kč)...	43
Tabulka č. 4.4: Vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí ČS v letech 2006-2009 (v mil. Kč)	47
Tabulka č. 4.5: Vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí KB v letech 2006-2009 (v mil. Kč)	48
Tabulka č. 4.6: Vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí ČSOB v letech 2006-2009 (v mil. Kč)	49
Tabulka č. 4.7: Vývoj čistých úrokových výnosů a čistých příjmů z poplatků a provizí UniCredit Bank v letech 2007 - 2009 (v mil. Kč)	51
Tabulka č. 4. 10.: České banky a jejich poplatkové výnosy v roce 2009.....	54

Seznam grafů

Graf č. 4.1: Struktura zisků z finanční činnosti podle druhu zisku v letech 2006-2009 (v %)	45
Graf č. 4.2: Vývoj zisků z bankovních poplatků a úrokových zisků v letech 2006-2009 (v mil. Kč)	46
Graf č. 4.3: Srovnání čistých příjmů z poplatků a provizí velké čtyřky v období 2006-2009 (v mil. Kč)	52
Graf č. 4. 4.: Srovnání podílů příjmů z poplatků a provizí na celkových výnosech jednotlivých bank v období 2006-2009 (v %)	53

Seznam příloh

Příloha č. 1: Ceny služeb běžného účtu využívané typickým klientem
--

Příloha č. 1: Ceny služeb běžného účtu využívané typickým klientem

	Česká spořitelna	ČSOB	KB	UniCredit Bank
Vedení účtu	zdarma	60	49	50
Výpis z účtu	poštovné	poštovné	20	20
Příchozí platby	5	zdarma	5	zdarma
Vklad v hotovosti	zdarma	9	zdarma	zdarma
Trvalý příkaz na přepážce	5	6	6	3
Trvalý příkaz elektronicky	5	3	4	3
Příkaz k úhradě na přepážce	5	6	6	3
Příkaz k úhradě elektronicky	5	3	4	3
Výběr z bankomatu u vlastní banky	6	2 výběry zdarma	5	5
Výběr z bankomatu u cizí banky	40	30	35	30
Platby u obchodníka	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma
Platební karta elektronická	16	15	16	16
Přímé bankovníctví	100	40	39	70

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

